Mietintöjä ja lausuntoja
Betänkanden och utlåtanden

56/2012

Osuuskuntalainsäädännön uudistaminen muun yhteisölainsäädännön kehitystä vastaavasti

Lausuntoyhteenveto luonnoksesta uudeksi osuuskuntalaiksi

oikeusministeriö
justitieministeriet

Mietintöjä ja lausuntoja
Betänkanden och utlåtanden

56/2012

Osuuskuntalainsäädännön uudistaminen muun yhteisölainsäädännön kehitystä vastaavasti

Lausuntoyhteenveto luonnoksesta uudeksi osuuskuntalaiksi

Oikeusministeriö, Helsinki 2012

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

1.10.2012

Julkaisun nimi	Osuuskuntalainsäädännön uudistaminen muun yhteisölainsäädännön kehitystä vastaavasti Lausuntoyhteenveto luonnoksesta uudeksi osuuskuntalaiksi
Tekijä	Jyrki Jauhiainen
Oikeusministeriön julkaisu	56/2012 Mietintöjä ja lausuntoja
OSKARI numero	OM 2/41/2011 HARE numero OM 001:00/2012
ISSN-L ISSN (PDF) ISBN (PDF)	1798-7105 1798-7105 978-952-259-242-2
URN Pysyvä osoite	URN:ISBN:978-952-259-242-2 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-242-2
Asia- ja avainsanat	osuuskunta, osuuskuntalaki, osuuskunnan perustaminen, osuuskunnan kokous, edustajisto, osuuskunnan hallinto, osuus, osuusmaksu, osake, osakepääoma, pääomalaina, sulautuminen, jakautuminen, yritysmuodon muuttaminen, purkaminen vahingonkorvausvastuu, kaupparekisteri, osuuspankki

Tiivistelmä

Oikeusministeriössä valmistui 19.12.2011 ehdotus uudeksi osuuskuntalaiksi (tarkistettu ehdotus 29.12.2011). Ehdotus valmisteltiin yhteistyössä osuuskuntien edustajien kanssa. Samoin oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä muistio osuuspankkilainsäädännön muutostarpeesta. Uuden osuuskuntalain mallina on vuoden 2006 osakeyhtiölaki siten, että uusi osuuskuntalaki vastaa osakeyhtiölakia sanamuotoa myöten siltä osin kuin tarvittava sääntely on samansisältöistä. Osuuskuntamuodon edelleen tarpeellisten erityispiirteiden sääntely on säilytetty vuoden 1954 ja 2001 osuuskuntalaista ilmenevien periaatteiden mukaisesti siten, että joiltakin osin säännösten sanamuotoa on tarkistettu nykykielen mukaiseksi. Tarkoituksena on saattaa osuuskuntien yhteisölainsäädäntöön perustuvat toimintaedellytykset nykyaikaisen yritystoiminnan vaatimusten mukaisiksi.

Arviomuistiosta pyydettiin lausuntoa (19.12.2011–10.2.2012) osuuskunnilta ja osuuskuntia edustavilta tahoilta, osuuskunnille hallinto- ja muita palveluita tarjoavilta tahoilta, rahoittajilta ja avustusten antajilta, rekisteriviranomaiselta, ministeriöiltä ja muilta viranomaisilta sekä yliopistoilta ja tutkijoilta. Lausuntoja saatiin 49 kappaletta. Osuuspankkilainsäädännön muuttamista koskevasta muistiosta pyydettiin lausuntoa (8.–29.2.2012) valtiovarainministeriöltä, Finanssivalvonnalta ja osuuspankkeja, muita pankkeja ja KHT-tilintarkastajia edustavilta tahoilta, joista kaikki antoivat lausunnon.

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat kokonaisuudistusta sekä pitivät ehdotettuja lähtökohtia ja tavoitteita pääosin oikeina. Osa lausunnonantajista, mukaan lukien suuri osa lausunnon antaneista yksittäisistä osuuskunnista, vastusti tai piti

ongelmallisena sitä, että nykyisestä täydentävästä oman pääoman rahoitusmuodosta sijoitusosuuksista ja sijoitusosuuspääomasta käytetyt ilmaukset muutettaisiin osakeyhtiölakia vastaavasti osuuskunnan osakkeiksi ja osakepääomaksi. Näiden lausunnonantajien mukaan rahoitusmuodosta käytettävien ilmausten muuttaminen hämärtäisi osuuskunta- ja osakeyhtiömuotojen välisen eron. Toisaalta ilmausten muuttamista kannattaneet tai sen hyväksyneet osuuskunnat ja muut lausunnonantajat perustelivat kantaansa sillä, että sijoitusosuuksien mallina ovat aiemman osakeyhtiölain mukaiset äänettömät jako-osattomat osakkeet. Ehdotusta puoltavien mukaan osuuskuntalaissa käytettävien ilmausten muuttaminen helpottaisi käytännössä tällaisen rahoituksen hankkimista, jota muun muassa osuuskuntien ja sijoittajien huonosti tuntemat käsitteet ovat tähän asti rajoittaneet. Lausunnonantajilla oli lisäksi huomattavasti yksityiskohtiin liittyviä näkökohtia.

PRESENTATIONS-BLAD

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

1.10.2012

Publikationens titel	Revidering av lagstiftningen om andelslag för att motsvara utvecklingen inom den övriga associationslagstiftningen Remissammandrag om utkastet till ny lag om andelslag
Författare	Jyrki Jauhiainen
Justitieministeriets publikation	56/2012 Betänkanden och utlåtanden
OSKARI nummer	OM 2/41/2011 HARE nummer OM 001:00/2012
ISSN-L ISSN (PDF) ISBN (PDF)	1798-7105 1798-7105 978-952-259-242-2
URN Permanent adress	URN:ISBN:978-952-259-242-2 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-242-2
Sak- och nyckelord	andelslag, lag om andelslag, bildande av andelslag, andelsstämma, fullmäktige, andelslagets förvaltning, andel, insats, aktie, aktiekapital, kapitallån, fusion, delning, ändring av företagsform, upplösning, skadeståndsskyldighet, handelsregistret, andelsbank

Referat

Ett förslag till ny lag om andelslag lades fram vid justitieministeriet 19.12.2011 (reviderat förslag 29.12.2011). Förslaget bereddes i samarbete med företrädare för andelslagen. Dessutom utarbetades vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag en promemoria om behovet av ändringar i lagstiftningen om andelsbanker. Förlaga för den nya lagen om andelslag är aktiebolagslagen från 2006. Den nya lagen om andelslag motsvarar ordalydelsen i aktiebolagslagen i den mån den reglering som behövs har samma innehåll. Bestämmelser om de särdrag som fortfarande gäller i fråga om andelslagsformen har bibehållits utgående från den principer som framgår av de tidigare lagarna om andelslag från 1954 och 2001 så att bestämmelsernas ordlydelse till vissa delar setts över och moderniserats. Syftet är att de verksamhetsbetingelser för andelslagen som baserar sig på associationslagstiftningen ska ändras för att överensstämma med kraven på modern företagsverksamhet.

Utlåtanden om bedömningspromemorian begärdes (19.12.2011–10.2.2012) av andelslag och aktörer som företräder andelslag, av aktörer som tillhandahåller andelslag förvaltningstjänster och andra tjänster, av finansiärer och bidragsgivare, av registermyndigheten, ministerier och andra myndigheter samt av universitet och forskare. Antalet inkomna utlåtanden uppgick till 49. Utlåtanden om den promemoria som gäller ändringar i andelsbankslagstiftningen begärdes (8–29.2.2012) av finansministeriet, Finansinspektionen, andelsbankerna, andra banker och de organisationer som företräder CGR-revisorerna. Samtliga yttrade sig.

Så gott som alla remissinstanser understödde en totalrevidering och fann de föreslagna utgångspunkterna och målen i huvudsak korrekta. En del av remissinstanserna, inklusive en stor del av de enskilda andelslag som yttrade sig, motsatte sig eller ansåg det problematiskt att de uttryck som används för den nuvarande finansieringsformen när det gäller komplettering av det egna kapitalet,

dvs. placeringsandelar och placeringskapitalet, skulle ändras till aktier och aktiekapital i enlighet med aktiebolagslagen. Enligt dessa remissinstanser skulle en ändring av den terminologi som används för finansieringsformen fördunkla skillnaden mellan andelslag och aktiebolag. Å andra sidan angav de andelslag och andra remissinstanser som understödde eller godkände en ändring av terminologin sin ståndpunkt med att förlagan för placeringsandelarna varit de aktier utan rösträtt och utan utdelning som ingick i den tidigare lagen om aktiebolag. Enligt dem som ställde sig bakom förslaget skulle en terminologisk ändring i lagen om andelslag i praktiken göra det lättare att skaffa sådan finansiering, vilken hittills begränsats av att andelslagen och placerarna inte varit särskilt förtrogna med begreppen. Remissinstanserna hade dessutom en mängd synpunkter i detaljfrågor.

SISÄLLYS

1 Johdanto ja yhteenveto 10
1.1 Ehdotus uudeksi osuuskuntalaiksi 10
1.2 Lausuntokierros 10
1.3 Yhteenveto lausuntopalautteesta 13
2 Yleiset kommentit 14
2.1 Yleinen suhtautuminen ehdotukseen ja sen tavoitteisiin 14
2.2 Ehdotuksen rakenne 20
3 Säännöskohtaiset kommentit 23

1 Johdanto ja yhteenveto

1.1 Ehdotus uudeksi osuuskuntalaiksi

Oikeusministeriössä laadittiin yhdessä keskeisten osuuskuntien ja niiden sidosryhmien kanssa virkatyönä muistio osuuskuntalain (1488/2001) uudistamisesta (Tarkistettu luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi – vertailu voimassa olevaan lakiin ja osakeyhtiölakiin 29.12.2011). Samoin oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä muistio osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001, jäljempänä osuuspankkilaki) sekä eräiden muiden rahoitusalan lakien muutosehdotuksista. Muistiot ovat olleet saatavilla oikeusministeriön internet-sivuilla:

http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Lakihankkeet/Yhtiooikeus/1290610060428

Osuuskuntalakia koskevassa muistiossa on tehty ehdotus uudeksi osuuskuntalaiksi sekä perusteltu ennen kaikkea ne lainkohdat, jotka muuttuisivat voimassa olevaan lakiin nähden. Muistio koskee kaikkia Suomessa rekisteröityjä osuuskuntia.

1.2 Lausuntokierros

Osuuskuntalakia koskeva muistio, yhteenveto sekä lausuntopyyntö lähetettiin 19.12.2011 kaikkiaan yhteensä 101 toimijalle. Muistioon tehtiin lausuntopyynnön lähettämisen jälkeen tarkistuksia, ja tiedote uudesta versiosta julkistettiin 5.1.2012. Lausunnon antamisen määräaika oli 10.2.2012.

Viimeinen lausunto on vastaanotettu 27.3.2012. Lausuntopyynnön saaneista toimijoista 40 antoi lausunnon (merkitty alla olevassa listassa merkillä *). Neljä toimijaa ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa. Lausuntopyynnön ulkopuolisista toimijoista viisi toimijaa antoi lausunnon. Lisäksi oikeusministeriö keskusteli yksittäisten lausunnonantajien kanssa lausunnon antamisen määräajan jälkeen.

Osuuspankkilakia sekä eräiden muiden rahoitusalan lakien muuttamista koskeva muistio sekä lausuntopyyntö lähetettiin 8.2.2012 valtiovarainministeriölle, Finanssivalvonnalle, Finanssialan keskusliitolle, Osuuspankkikeskukselle, POP Pankkiliitolle sekä KHT-yhdistys ry:lle. Kaikki lausuntopyynnön saaneet antoivat lausunnon (merkitty alla olevassa listassa merkillä ^). Lausunnon antamisen määräaika oli 29.2.2012, jolloin on myös vastaanotettu viimeinen lausunto.

	LYHENNE	
Sisäasiainministeriö	SM	*
Valtiovarainministeriö	VM	*^
Työ- ja elinkeinoministeriö	TEM	*
Sosiaali- ja terveysministeriö		
Valtioneuvoston kanslia /Omistajaohjausosasto		(ilm. ei lausuttavaa)
Suomen Pankki		*
Keskusrikospoliisi		
Konkurssiasiamies		*
Patentti- ja rekisterihallitus	PRH	*
Finanssivalvonta	Fiva	*^
Valtiontalouden tarkastusvirasto		
Verohallinto		*
Viranomaisyhteistyön kehittämisprojekti / Harmaan talouden selvitysyksikkö		
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	E-S Avi	*
Helsingin ulosottovirasto		
Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunta		
Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta	TILA	*
Kirjanpitolautakunta		*
Valtion tilintarkastuslautakunta		
Helsingin kauppakorkeakoulu		
Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta		
Joensuun yliopisto		
Jyväskylän yliopisto		
Lapin yliopisto		
Lappeenrannan teknillinen yliopisto		
Oulun yliopisto		*
Svenska handelshögskolan		
Tampereen yliopisto, kauppa- ja hallintotieteiden tiedekunta		
Turun kauppakorkeakoulu	TuKKK	*
Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta		(ilm. ei lausuttavaa)
Vaasan yliopisto, kauppatieteellinen tiedekunta		
Akava ry		
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry	EK	*
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry		(ilm. ei lausuttavaa)
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry	STTK	*
Arvopaperimarkkinayhdistys ry		
Arvopaperivälittäjien yhdistys ry		

Eläkesäätiöyhdistys-ESY ry	ESY	*
FABA osk		
Finanssialan Keskusliitto	FK	*^
Finlands Svenska Andelsförbund	FSA	*
Hallitusammattilaiset ry	HallAm	*
Helsingin Pörssi (NASDAQ OMX Helsinki)		
HTM-tilintarkastajat ry		*
Itikka Osuuskunta		
Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat ry		
Jyväskylän Seudun Yhteistoimintakerho		
Keskuskauppakamari	KKK	*
Keskusosuuskunta Oulun Seudun Sähkö		
KHT-yhdistys ry		*^
Lihakunta		
Listayhtiöiden neuvottelukunta		
LSO Osuuskunta		
Luottomiehet - Kreditmännen ry		
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry	MTK	*
Metsäliitto Osuuskunta	Metsäliitto	*
Munakunta		
Osakesäästäjien Keskusliitto ry		
Osuuskunta Karjaportti		
Osuuskunta Tradeka-yhtymä	Tradeka	*
Osuuspankkikeskus Osk OPK / OP-Pohjola		*^
Osuustoiminnan Kehittäjät - Coop Finland ry	Coop	*
Pellervo-seura ry	Pellervo	*
Pohjanmaan Puhelinosuuskunta PPO		
POP Pankkiliitto osk	POP	*^
ProAgria Etelä-Savo		
Suomalainen Energiaosuuskunta SEO		
Suomen Perheyritysten Liitto		
Suomen Asianajajaliitto	Asianajajaliitto	*
Suomen Kaupan Liitto		*
Suomen Kiinteistöliitto	Kiinteistöliitto	*
Suomen Kuntaliitto	Kuntaliitto	*
Sijoitusrahastoyhdistys		
Suomen Lakimiesliitto r.y.		
Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK	SOK	*
Suomen Pääomasijoitusyhdistys ry		
Suomen veroasiantuntijat ry	SVA	*
Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry		
Suomen Vesiosuuskuntien Liitto ry		
Suomen Yrittäjät ry		*
Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry		
Taloushallintoliitto ry		
Taloustoimittajat ry		
Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL		*
Työeläkevakuuttajat TELA		(ilm. ei lausuttavaa)

Valio Oy		
Vesi- ja viemärilaitosyhdistys	VVY	*
Oy Audiator Ab		*
BDO Finnpartners Oy		
Deloitte Oy		
Ernst & Young Oy		
Handelsbanken		
KPMG Oy Ab		
Nexia Tilintarkastus Oy		
Nordea Pankki Suomi Oyj		*
PricewaterhouseCoopers Oy		
Revico Grant Thornton Oy		
Sampo Pankki		
Scandinaviska Enskilda Banken		
Suomen Asiakastieto Oy		
Tuokko Tilintarkastus Oy		

Muut lausunnon antaneet:

Euroclear Finland Oy	Euroclear	*
Tampereen seudun osuustoimintakeskus	TSOK	*
Hagen Henrÿ, Helsingin yliopisto, Ruralia Instituutti		*
Rauno Satopää / Talousvastuu Oy		*
Samuli Ketola / Work-Studios Fin		*

1.3 Yhteenveto lausuntopalautteesta

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat kokonaisuudistusta sekä pitivät ehdotettuja lähtökohtia ja tavoitteita pääosin oikeina. Osa lausunnonantajista, mukaan lukien suuri osa lausunnon antaneista yksittäisistä osuuskunnista, vastusti tai piti ongelmallisena sitä, että nykyisestä täydentävästä oman pääoman rahoitusmuodosta sijoitusosuuksista ja sijoitusosuuspääomasta käytetyt ilmaukset muutettaisiin osakeyhtiölakia vastaavasti osuuskunnan osakkeiksi ja osakepääomaksi. Näiden lausunnonantajien mukaan rahoitusmuodosta käytettävien ilmausten muuttaminen hämärtäisi osuuskunta- ja osakeyhtiömuotojen välisen eron. Toisaalta ilmausten muuttamista kannattaneet tai sen hyväksyneet osuuskunnat ja muut lausunnonantajat perustelivat kantaansa sillä, että sijoitusosuuksien mallina ovat aiemman osakeyhtiölain mukaiset äänettömät jako-osattomat osakkeet. Ehdotusta puoltavien mukaan osuuskuntalaissa käytettävien ilmausten muuttaminen helpottaisi käytännössä tällaisen rahoituksen hankkimista, jota muun muassa osuuskuntien ja sijoittajien huonosti tuntemat käsitteet ovat tähän asti rajoittaneet. Lausunnonantajilla oli lisäksi huomattavasti yksityiskohtiin liittyviä näkökohtia.

2 Yleiset kommentit

2.1 Yleinen suhtautuminen ehdotukseen ja sen tavoitteisiin

Kannatus. Sisäasiainministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen Pankki, Konkurssiasiamies (tehtävänalansa osalta), Finanssivalvonta (osuuskuntalakiehdotuksen osalta), Etelä-Suomen aluehallintovirasto, kirjanpitolautakunta (tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen osalta), Metsäliitto osuuskunta, Osuuskunta Tradeka-yhtymä, ja OP-Pohjola, POP Pankkiliitto osk, Vesi- ja viemärilaitosyhdistys, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Eläkesäätiöyhdistys ESY ry, Finanssialan Keskusliitto, Hallitusammattilaiset, Keskuskauppakamari, Suomen Kiinteistöliitto, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Kuntaliitto ja Ab Audiator Oy, Suomen Veroasiantuntijat ry, Suomen Yrittäjät, Tapaturmavakuutusten liito TVL, Nordea Pankki Suomi Oyj, Euroclear Finland Oy, Oulun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu sekä Finlands Svenska Andelsförbund ja Pellervo-Seura ry (yhden jäsenen osuuskuntaa lukuun ottamatta), Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK (eräitä käsitteitä lukuun ottamatta) ja KHT-yhdistys ry ja HTM-tilintarkastajat (toiminnantarkastusta lukuun ottamatta).

Varaus. Suomen Kaupan liiton mukaan osakeyhtiön ja osuuskunnan väliset erot tulee pikemminkin säilyttää kuin häivyttää. Hagen Henrÿn mukaan voimassa oleva laki ja lakiehdotus eivät heijasta riittävästi osuuskunnan ominaispiirteitä, eikä ehdotus ota riittävästi huomioon kansainvälisiä suosituksia.

Perustelut

Ehdotusta kannattaneet. Finlands Svenska Andelsförbund (FSA), OP-Pohjola ja Pellervo-Seura ry (Pellervo) katsovat, että yhteisölakien yhdenmukaisuus ja osuuskunnan erityispiirteet on onnistuttu yhdistämään valmistelun tavoitteita vastaavalla tavalla. Yhtäältä lakiesityksessä on helpotettu osuuskunnan perustamista, vähennetty pakottavien säännösten määrää ja lisätty osuuskunnille mahdollisuuksia luoda sääntömääräyksin uusia rahoitusinstrumentteja oman pääoman hankkimiseksi. Näin voidaan myös ottaa huomioon osuuskuntien yksilölliset tarpeet. Toisaalta FSA ja Pellervo suhtautuvat varauksella ehdotukseen, jonka mukaan yksikin jäsen voisi perustaa osuuskunnan, ja katsovat, että osuuskunta on tarkoitettu useiden henkilöiden taloudellisen yhteistoiminnan muodoksi.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (MTK) katsoo, että lukuun ottamatta 16 ja 17 lukuja, joissa ehdotetaan ylijäämän jaon ja sukupolvenvaihdoksen helpottamista, ehdotus vaikuttaa perustellulta ja onnistuneelta.

Metsäliitto osuuskunta (Metsäliitto) pitää osuuskuntalain kokonaisuudistusta kiireellisenä ja erittäin tarpeellisena. Metsäliitto toteaa, että esitys perusteluineen on valmisteltu yhteistyössä osuuskuntien kanssa ja luonnoksessa on otettu huomioon kattavasti osuuskuntien erilaiset käytännön tilanteet, tarpeet ja kokemukset. Kokonaisuutena esitys on erittäin hyvä ja saattaa osuuskunnallisen liiketoiminnan kilpailukykyiseen asemaan suhteessa osakeyhtiöihin. Metsäliiton näkemyksen mukaan osuuskuntalakiuudistus tuo toteutuessaan esitetyssä muodossa uusia yhtiömuodon kilpailukykyä parantavia elementtejä, mutta mahdollistaa toiminnan jatkamisen myös täysin ennallaan. Uusi laki ei heikennä yksittäisen jäsenen, osuuden omistajan eikä velkojan oikeussuojaa. Itse asiassa monin paikoin esitys vahvistaa ja selkeyttää näiden tahojen oikeussuojaa. Metsäliitto kiinnittää huomiota lain uudistamiseen samassa rytmissä osakeyhtiölain kanssa. Metsäliitto on samaa mieltä oikeusministeriön kanssa lakihankkeen oletetuista kansantaloudellisista vaikutuksista.

Osuuskunta Tradeka-yhtymä (Tradeka) pitää osuuskuntalain kokonaisuudistusta tarpeellisena. Tradeka viittaa uuteen osakeyhtiölakiin, osuuskuntalainsäädännön kehittämiseen ja ongelmakohtien korjaamiseen sekä tahdonvaltaisuuden lisäämiseen.

POP Pankkiliitto osk (POP) kannattaa osuuskuntalain yhdenmukaistamista osakeyhtiölain kanssa siltä osin kuin mahdollista. POP pitää keskeisenä, että uudessa lakiluonnoksessa osuuskunnan keskeiset tuntomerkit säilyvät ennallaan. Lisäksi POP pitää tavoiteltavana, että osuuskuntien toimintaedellytyksiä ja -mahdollisuuksia parannetaan. POP toteaa olevan tärkeää, että säännösten tahdonvaltaisuutta on lisätty ja pienten osuuskuntien asemaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Uusi laki on POP:n mukaan nykyistä kattavampi ja selkeämpi. Lakiin on myös otettu asioita, jotka nykyisin ilmenevät vain oikeuskäytännöstä ja -kirjallisuudesta. Lain selkeyttäminen ja lakiviittausten vähentäminen ovat lain soveltamisen ja lainkäytön kannalta ehdottomasti kannatettavia.

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK (SOK) katsoo, että uuden lain tavoitteet, selkeyttäminen sekä luettavuuden ja eri yhteisömuotojen vertailukelpoisuuden parantaminen ovat hyviä. Nykyinen laki ja sen viittaussäännökset ovat käytännössä hyvin hankalia ja haasteellisia. Lisäksi SOK:n mukaan on hyvä muuttaa vanhentuneita säännöksiä, joita ei muutenkaan enää sovelleta, esim. oman pääoman eristä. SOK toteaa, että lakiesitys on hyvin tahdonvaltainen, ja joustavuus mahdollistaa hyvin erilaisten ja erikokoisten osuuskuntien toiminnan. Samalla on huolehdittava yritysmuodon omaleimaisuudesta.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) toteaa, että osuuskuntalain ajanmukaistaminen ja yhdenmukaistaminen osakeyhtiölain kanssa on hyväksyttävää, kunhan osuuskunnalle ominaiset erityispiirteet säilytetään uudessa laissa. Säännöksiä yhdenmukaistettaessa tulisi myös pitää mielessä, että osuuskunta on tyypillisesti tavallisten ihmisten käyttämä yhteisömuoto, joten lain säännösten tulisi olla melko yksityiskohtaisia. Se, että joitain säännöksiä on virtaviivaistettu ja yritetty saada sanasta sanaan osakeyhtiölain säännösten näköisiksi, voi joissain tapauksissa aiheuttaa tulkintaongelmia.

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kannattaa osuuskuntalain uudistamista. Uudistus on hyvin valmisteltu, perusteltu ja tarpeellinen. EK pitää hyvänä myös lain selkeyttämistä sekä osuuskuntien toiminnan aikaisempaa kattavampaa sääntelyä lainsäädännössä.

Tämä selkeyttää oikeustilaa ja lisää oikeusvarmuutta. Viittaussäännösten poistaminen helpottaa lain lukemista. Lähtökohtaisesti EK kannattaa sääntelyn ja termistön uusimista sekä yhdenmukaistamista osakeyhtiölain kanssa siltä osin kuin se on mahdollista. Myös sääntelyn tahdonvaltaisuuden lisääminen on perusteltua. Osuuskunnan perustamisen helpottaminen sekä pakottavien säännösten määrän vähentäminen lisää joustavuutta sekä parantaa osaltaan osuuskunnan kilpailukykyä muihin yhtiömuotoihin verrattuna. EK toteaa jäsenkunnassaan olevan näkemyseroja uudistuksen suunnasta. Tärkeää on säilyttää ennallaan osuuskunnan keskeiset elementit ja tunnusmerkit osuustoiminnan erottamiseksi osakeyhtiömuotoisesta toiminnasta.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK (STTK) pitää uudistusta periaatteessa myönteisenä, sillä uudistuksella parannettaisiin osuuskuntien toimintaedellytyksiä. Osuuskuntapohjaisella yritystoiminnalla tulee olla jatkossakin oma paikkansa osakeyhtiömuotoisen yritystoiminnan rinnalla. Osuuskunta voi toimia pohjana myös työntekijöiden omistamalle liiketoiminnalle. Osuuskunnan tarkoitus olisi edelleen jäsenten talouden tukeminen, ei voiton tavoittelu sijoitetulle pääomalle.

Keskuskauppakamarin mukaan eräillä liiketoimintasektoreilla myös osuuskunnat harjoittavat erittäin huomattavaa liiketoimintaa ja kilpailevat samoilla markkinoilla osakeyhtiöiden kanssa. Näissä tapauksissa on tärkeää, että osuuskuntien ja osakeyhtiöiden keskinäiset kilpailuasetelmat ovat tasapuoliset. Toisaalta osuuskuntalakia uudistettaessa on säilytettävä erilaisten yhteisömuotojen erityispiirteet, jotta yhteiskuntaa hyödyttävälle toiminnalle voidaan valita kulloiseenkin tilanteeseen parhaiten sopiva muoto. Sääntelyn yhdenmukaistamisessa on vaarana se, että osuuskuntia koskevaa sääntelyä yhdenmukaistetaan liikaa osakeyhtiöitä koskevan sääntelyn kanssa. Samalla menetetään osuuskuntiin liittyviä, tarpeellisia erityispiirteitä ja lisätään osuuskuntien hallinnollista taakkaa. Tämä olisi haitallista ennen kaikkea niille pääosin pienille osuuskunnille, joiden osalta edellä mainittu kilpailuasetelma ei ole relevantti. Ehdotuksessa on onnistuneesti pyritty yhtäältä tasapuolistamaan kilpailuasetelmia ja toisaalta säilyttämään osuuskunnan erityispiirteitä.

KHT-yhdistys pitää hyvänä, että osuuskuntalakia uudistetaan nykyisen osakeyhtiölain suuntaan. Uuden osuuskuntalain rakenteen ja jopa sanamuotojen samankaltaisuus osakeyhtiölain kanssa selkeyttää näiden yritysmuotojen vertailua ja uuden osuuskuntalain tulkintaa. KHT-yhdistys pitää myös positiivisena sitä, että laissa ehdotetaan säädettäväksi useista sellaisista seikoista, jotka nykyään ilmenevät vain oikeuskäytännöstä ja/tai -kirjallisuudesta. Erityisesti osuuskunnan perustamista, hallintoa ja rahoitusta koskevat osakeyhtiölakia mukailevat muutokset ovat tervetulleita uudistuksia osuuskuntien toimintaan ja niitä koskevaan sääntelyyn. Myös osuuskunnan tarkoituksen aiempaa laajempi määrittely on hyvä asia.

HTM-tilintarkastajat ry:n mukaan osuuskuntalain uudistaminen nykyisen osakeyhtiölain suuntaiseksi pääasiassa selkeyttää osuuskuntalakia, helpottaa lain tulkintaa ja korjaa käytännössä esiintyneitä ongelmallisia kohtia. Nykyisten oikeudellisten tulkintojen kirjaaminen lakiin on kannatettavaa.

Eläkesäätiöyhdistys ESY ry:n mukaan ehdotus uudeksi osuuskuntalaiksi on perusteltu. Ehdotuksessa osuuskuntalain säännöksiä on modernisoitu ja yksinkertaistettu osakeyhtiölainsäädännön hengen mukaisesti. Eri yhtiömuotoja ei ole tarkoituksenmukaista säätää yhdenmukaiseksi, mikä on ESY:n mukaan osuuskuntalain ehdotuksessa kuitenkin hyvin huomioon otettu säilyttämällä tiettyjä osuuskuntamuodosta johtuvia toiminnallisia eroja. Toteutuessaan ehdotus tehostaa osuuskuntien toimintaa ja lisää sanotun yritysmuodon kilpailullisuutta muihin yhtiömuotoihin verrattuna.

Finanssialan keskusliiton (FK) mukaan yhteisölainsäädännön yhdenmukaisuus ja toisaalta osuuskuntien ominaispiirteiden säilyminen on toteutettu onnistuneesti. FK katsoo tärkeäksi, että laista pystyy selkeästi erottamaan sen, miten yhteisömuodot eroavat toisistaan. Muilta osin FK kannattaa lakiluonnoksessa esitettyä tapaa yhtenäistää osuuskuntalain ja osakeyhtiölain säännökset siltä osin kuin se on mahdollista. Säännösten yhdenmukaistaminen myös terminologian tasolla mahdollistaa sen, että jatkossa osuuskuntalain tulkinnassa voidaan paremmin hyödyntää osakeyhtiölain tulkinnasta syntynyttä oikeuskäytäntöä ja oikeuskirjallisuudessa omaksuttuja tulkintoja sekä lisää oikeusvarmuutta.

Hallitusammattilaiset ry (HallAm) kannattaa ehdotuksen tavoitteita mainiten nimenomaisesti voimassa olevaa osuuskuntalakia kattavamman sääntelyn sekä useiden nykyisin ainoastaan oikeuskäytännöstä ja -kirjallisuudesta ilmenevien oikeusohjeiden kirjaamisen ehdotukseen.

Suomen Kiinteistöliitto pitää osakeyhtiölakiin perustuvaa ehdotusta perusteltuna ja näkee myös hyvänä, että osuuskunnan toiminnantarkastussäännökset perustuvat asuntoosakeyhtiölain vastaaviin säännöksiin. Suomen kiinteistöliitto kannattaa ehdotusta sellaisenaan.

Suomen Asianajajaliitto (Asianajajaliitto) pitää ehdotusta uudeksi osuuskuntalaiksi (OKLE) varsin kattavana kokonaisuutena, joka suunnitellusti toteutuessaan olennaisesti selkeyttää osuuskuntia koskevaa sääntelyä. Asianajajaliiton mielestä on lähtökohtaisesti hyvä ratkaisu, että niiltä osin kuin sen luonteenpiirteet sen sallivat osuuskuntia koskeva sääntely on ehdotuksen toteutuessa mahdollisimman samankaltainen ja jopa sanamuodoiltaan osittain identtinen osakeyhtiölain kanssa. Tämä on omiaan helpottamaan lain käyttämistä ja sen tulkintaa.

Suomen Kuntaliitto (Kuntaliitto) pitää uuden osuuskuntalain säätämisen lähtökohtia kannatettavana, koska uudella osuuskuntalaissa lisätään suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia ja parannetaan osuuskuntien toimintaedellytyksiä yleisesti ja suhteessa kilpailijoihin. Oy Audiator Ab ilmoittaa tutustuneensa sekä lakiehdotukseen että Suomen Kuntaliiton lausuntoon aiheesta. Oy Audiator Ab:n näkökanta on Suomen Kuntaliiton mukainen.

Suomen Veroasiantuntijat ry (SVA) katsoo, että osuuskuntien toimintaedellytysten parantamista sääntelyn tahdonvaltaisuutta lisäämällä voidaan pitää nykyinen taloudellinen toimintaympäristö huomioon ottaen perusteltuna ratkaisuna. Edelleen SVA katsoo perustelluksi sen, että valmisteilla olevaan osuuskuntalakiin otetaan olettamasäännöksiä, joista osuuskunta voi niin halutessaan poiketa sääntömääräyksillään. Tällöin osuuskun-

tien ei enää välttämättä tarvitse ottaa sääntöihinsä eri tilanteiden varalta yksityiskohtaisia määräyksiä. Tämä on omiaan helpottamaan osuuskuntien sääntöjen laatimista, vähentämään niiden muutostarvetta ja siten myös vähentämään osuuskuntien hallinnointikuluja (katso myös ehdotuksen rakennetta koskevat perustelut).

Euroclear Finland Oy (Euroclear) katsoo, että ehdotetun kokonaisuudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia, rakenne onnistunut ja selkeyttä parannettu verrattuna voimassa olevaan osuuskuntalakiin.

Sisäasiainministeriö (SM) näkee lakiesityksen tavoitteet osuuskuntien toimintaa selkeyttävinä ja yksinkertaistavina. Esitetyissä muutoksissa on päädytty monesti samankaltaiseen sääntelyyn kuin osakeyhtiölaissa on säädetty. On hyvä, että osuuskuntien ja osakeyhtiöiden vastuuhenkilöiden asema yhdenmukaistuu. SM:n mukaan lakiehdotuksella ei ole merkityksellisiä vaikutuksia harmaaseen talouteen tai talousrikollisuuteen.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) mukaan suomalaisen kilpailukyvyn ja liiketoiminnan harjoittajien toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvitaan erilaisia yhteisömuotoja varmistamaan kunkin liiketoiminnan harjoittajan tilanteeseen parhaiten sopiva rakenne. Nykyinen osuuskuntalaki ja sen viittaussäännökset ovat hankalia ja jotkut osiot jopa vanhentuneita. Tästä johtuen lakimuutosehdotus on tervetullut. TEM katsoo, että muutosehdotukset eivät kuitenkaan saisi johtaa osuuskuntien rakenteen muodostumiseen sellaiseksi, että osuuskuntien erityispiirteet suhteessa muihin yhteisömuotoihin hämärtyvät. Esityksellä ei tulisi lisätä osuuskuntien hallinnollista taakkaa. Tärkeää on myös, että olemassa olevien osuuskuntien jäsenten asema ei heikkene sekä sijoittajien ja velkojien asema on turvattu. TEM:n mukaan lakiehdotus on sisällöltään sellainen, että kokonaiskuvan muodostaminen voi olla osuuskunnan perusjäsenelle haasteellista. Vaikutuksia nykyisiin niin suuriin kuin pieniin osuuskuntiin on myös vaikea arvioida.

Suomen Pankin mukaan osuuskuntien toimintamahdollisuuksien lisääminen vastaamaan nykyaikaisen yritystoiminnan edellytyksiä on perusteltua ja parantaa suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia ja kilpailukykyä. Suomen Pankilla ei ole huomautettavaa ehdotuksen yksityiskohtiin.

Konkurssiasiamiehen mukaan osakeyhtiölakiin nähden yhtenäinen sääntely on omiaan edistämään osuuskunnan käyttämistä yritystoiminnan muotona. Ehdotuksessa on myös asianmukaisesti otettu huomioon konkurssi- ja yrityssaneerauslain säännökset.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston (E-S Avi) mukaan osuuskuntalainsäädäntö kaipaa uudistamista vastaamaan muun yhteisölainsäädännön kehitystä. Muilta kuin OKLE 5:18.2 §:n ja 7:5 §:n osalta lakiehdotus ei tuo aluehallintoviraston kannalta muutoksia nykytilaan.

Turun kauppakorkeakoulu (TuKKK) pitää erittäin tarpeellisena saattaa osuuskuntalaki vastamaan uuden osakeyhtiölain säännöksiä yhteisöoikeudellisen sääntelyn yhdenmukaisuuden toteuttamiseksi. Tältä osin uudistusehdotuksesta voidaan katsoa seuraavan toimijoille transaktiokustannushyötyä. Ehdotettu kokonaisuudistus on siten perusteltu. Myös tahdonvaltaisuuden lisäämistä osakeyhtiölakia vastaavasti voidaan pitää yleisesti kannatettavana.

Varauksen esittäneet. Suomen Kaupan Liitto suhtautuu yleisesti ottaen lakiehdotukseen myönteisesti, vaikka erinäisiltä osiltaan se kaipaakin uudelleenpohdintaa. Yhtäältä osuuskunnan sääntöihin ehdotetaan lisää väljyyttä, joka parantaa osuuskunnan toimintamahdollisuuksia. Toisaalta valmistelutyön keskeiseksi tavoitteeksi asetettu pyrkimys yhdenmukaistaa osuuskuntalakia osakeyhtiölain kanssa on arveluttava. Osakeyhtiö ja osuuskunta ovat toisistaan poikkeavia yritysmuotoja, joiden välisiä eroja ei tule häivyttää, vaan pikemminkin säilyttää. Esimerkiksi voiton tavoittelu ei useimmiten ole osuuskunnassa keskeisellä sijalla, vaikka toiminta ei tietenkään saa olla tappiollista. Suomen Kaupan Liitto toteaa myös, että osittain ehdotuksessa on kysymys pelkästään valitusta käsitteistöstä.

Hagen Henrÿ pitää lakiehdotuksen hyvinä puolina lain käyttäjäystävällisyyden lisäämistä kieliasua tarkistamalla ja viittauksia vähentämällä sekä lähtökohtaisesti myös osuuskunnan toiminnan tarkoituksen laajentamista. Tarkoituksen laajentamisesta saatava hyöty ei kuitenkaan välttämättä ylitä riskiä osuuskuntaliikkeen hajaantumisesta, jos suuri yleisö ei jaa ehdotuksen painotusta. Hagen Henrÿ katsoo ehdotuksen kielteisiksi puoliksi, ettei ehdotus heijasta riittävästi osuuskunnan ominaispiirteitä ja ettei ehdotus ota riittävästi huomioon kansainvälisiä säännöstöjä ja keskustelua siitä, minkä vuoksi ja millä tavoin osuuskunnan identiteettiä luodaan ja ylläpidetään.

Hagen Henrÿ katsoo, että jo voimassa oleva osuuskuntalakikaan ei riittävästi heijasta osuuskunnan ideaa. Kielellinen (lisä)lähentyminen osakeyhtiölakiin saattaa tehdä sääntelystä päällekkäin menevää, erityisesti jos samanaikaisesti sääntömääräyksiin perustuvaa tahdonvaltaisuutta laajennetaan. Hagen Henrÿn mukaan ehdotuksessa ei ole perusteltu, miksi osakeyhtiölain pitäisi olla sääntelyn lähtökohta. Hagen Henrÿn mukaan erilainen kieliasu viittaa eri yhteisömuotojen eroihin.

Muita lausunnonantajien kommentteja. Valtiovarainministeriön (VM) käsityksen mukaan ehdotetut osuuskuntalain muutokset (toiminta yhä enemmän osakeyhtiön tavoin, osuuskunnan toiminnan tarkoituksesta määrääminen säännöissä ilman lakiin kirjattua rajoitusta, yhden henkilön perustamismahdollisuus, osakeyhtiölain mukaisten rahoitusinstrumenttien käyttäminen mutta perinteisen osuuskuntamallin mukaisesti osuuspääoman ei tarvitsisi edelleenkään olla maksettu osuuskunnan perustamisvaiheessa ja osuuspääoma voitaisiin kattaa osuuskunnasta kertyvillä voittovaroilla, perinteisen osuustoimintamallin mukaan toimivan osuuskunnan perustamisen ja toimimisen mahdollisuus) johtaisivat siihen, että osuuskunnan perustamiseen ja osuuskunnan toimintaan ei liittyisi kaikilta osin vastaavia velvoitteita kuin osakeyhtiön perustamiseen ja sen toimintaan. Elinkeinotoiminnan harjoittamisen aloittaminen osuuskuntana olisi siten löyhemmin säädeltyä kuin toiminnan aloittaminen osakeyhtiönä.

Suomen Yrittäjät ry, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto (TVL) ja Nordea Pankki Suomi Oyj ovat todenneet, ettei niillä ole huomautettavaa ehdotuksen johdosta. Kirjanpitolautakunta toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa osuuskuntien tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevista ehdotuksista.

2.2 Ehdotuksen rakenne

Kannatus. Sisäasiainministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Konkurssiasiamies (tehtävänalansa osalta), Oulun yliopisto, Finanssialan Keskusliitto, Finlands Svenska Andelsförbund, Hallitusammattilaiset, Metsäliitto osuuskunta, Osuuskunta Tradekayhtymä, OP-Pohjola, Pellervo-Seura ry, Suomen Veroasiantuntijat ry, Suomen Yrittäjät, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK, Euroclear Finland Oy.

Perustelut

SOK:n mukaan lakiesitys on kokonaisuutena hyvin valmisteltu. Myös lakiesityksen rakenne on hyvä ja selkeä. Lakiesityksessä on yhtenäistetty osakeyhtiölain ja osuuskuntalain termistöä. Lakien termien yhdenmukaistaminen ei kuitenkaan vaikuta kaikilta osin (katso alla merkintähinnasta, jäsen- ja omistajaluettelosta sekä Rahoitus-osasta sanottu) tarkoituksenmukaiselta. Osuuskunta on yhteisömuotona yleisesti huonosti tunnettu ja joiltain osin termien yhdenmukaistaminen aiheuttaa lisää sekaannusta.

Metsäliiton mukaan esitys ansaitsee erityisen kiitoksen siltä osin kuin lakiesitys pyrkii uusimaan osuuskuntalain käsitteistöä, esitystapaa ja logiikkaa muun yhteisölainsäädännön suuntaan. Tahdonvaltaisuutta on lisätty. Muotomääräyksiä on sekä kevennetty että selvennetty. Lain voimaantullessa olennaiselta osin nyt esitetyssä muodossa varmistetaan myös se, että osuuskuntien toiminta on kattavammin säädelty. Tällä hetkellä osa säännöstöstä on varsin tulkinnanvaraista ja osin oikeuskirjallisuuden sekä oikeuskäytännön varassa. Kattavuus lisää oikeusvarmuutta ja käsitteistön harmonisoinnin kanssa yhdessä varmistaa sen, että muun yhteisöoikeuden puolelta on jatkossa saatavissa entistä laadukkaampaa asiantuntija- ja tulkinta-apua myös osuuskunnille.

Tradekan näkemyksen mukaan ehdotuksessa omaksuttu kirjoitustapa, jossa pitäydytään sanamuotoja myöten osakeyhtiölaissa silloin, kun osuuskuntalaki ei poikkea osakeyhtiölaista, on onnistunut. Tällä on merkitystä myös osuuskunnissa tapahtuvan lainsoveltamisen ja muun käytännön toiminnan kannalta. Osuuskuntalain näkökulmasta on kuitenkin olennaista, että samalla pidetään kiinni osuuskuntamuotoiseen yhtiömuotoon liittyvistä erityispiirteistä ja niitä ilmentävistä osuuskuntalain säännöksistä. Sisällöllisesti ehdotus on tältä osin laadittu onnistuneesti (toisaalta katso Rahoitus-osan terminologiaa koskevat kommentit).

FSA, OP-Pohjola ja Pellervo katsovat, että etenkin käytännössä osuuskuntien kanssa työskenteleville osuuskuntalain soveltajille on tärkeää, että laista pystyy selkeästi erottamaan sen, miten yhteisömuodot eroavat toisistaan. Tätä helpottaa olennaisesti se, että siltä osin, kun säännökset on tarkoitettu samanlaisiksi, ne myös on samalla tavalla ja samoin termein lakiin kirjoitettu. Tältä osin lakiluonnos vastaa tavoitteita. Osuuskuntien erityispiirteet on säilytetty. Lain rakenne on voimassa olevaa osuuskuntalakia selkeämpi ja palvelee myös niitä, joille osuuskunta yhteisömuotona ei ole entuudestaan tuttu. Säännökset on ryhmitelty selkeisiin asiakokonaisuuksiin ja viittaussäännösten poistaminen helpottaa olennaisesti lain lukemista. Ehdotus vastaa valmistelun tavoitteita. FSA ja

Pellervo toteavat, että lakiluonnoksessa on tosin myös sellaisia osakeyhtiölaista otettuja termejä, jotka saattavat laimentaa mielikuvaeroa osuuskunnan ja osakeyhtiön välillä.

OP-Pohjolan, POP:n ja FK:n mukaan sääntömuutostarve suurimmalla osalla osuuskunnista on vähäinen ja osalle osuuskunnista uusi laki ei nyt esitetyssä muodossa aiheuta lainkaan sääntömuutostarvetta. Samansuuntaisesti FSA ja Pellervo katsovat, ettei uusi laki aiheuta sääntömuutostarvetta. FK:n FSA:n, OP-Pohjolan ja Pellervon mukaan säännöissä käytetyt, voimassa olevan lain mukaiset termit, kuten osuusmaksu (= merkintähinta), lisäosuus ja lisäosuusmaksu (= erilajinen osuus ja merkintähinta) voidaan säilyttää uuden lain voimaan tulon jälkeenkin. Lisäksi FSA ja Pellervo toteavat, että lakiluonnoksessa olevat säännökset esimerkiksi pörssiosuuskunnista ja optioista on kirjoitettu tulevaisuudessa mahdollisesti ilmeneviä tarpeita varten. Näiden säännösten mukanaolo pidentää lakia, mutta hyvä puoli on se, että mikäli säännöksiä tällaisista asioista tullaan tarvitsemaan, ne ovat laissa valmiina.

HallAm pitää perusteltuna, että sääntelyn nykyaikaistamisessa pidetään mallina osakeyhtiölakia. HallAm pitää kuitenkin tärkeänä, että osuuskuntalakia pystytään jatkuvasti pitämään ajan tasalla osakeyhtiölakia vastaisuudessa muutettaessa.

SVA pitää tärkeänä, että osuuskuntalain sääntelyä selkeytetään nykyisestä, erityisesti vähentämällä nykyisen lain viittaussäännöksiä. Tältä osin ehdotus on omiaan parantamaan oikeusvarmuutta ja -turvaa nykyiseen osuuskuntalakiin verrattuna.

Euroclearin mukaan ehdotuksen rakenteen kirjoittaminen vastaamaan voimassa olevaa osakeyhtiölakia ja ehdotetun lain samansisältöisyys niiltä kohdin, kun eroja ei ole tarpeen tehdä, parantavat selvästi lain luettavuutta ja ovat tervetulleita uudistuksia.

TEM:n mukaan ehdotus on rakenteeltaan selkeä. TEM korostaa ehdotuksen ymmärrettävyyttä sekä sitä, että jatkovalmistelussa olisi varmistettava, että osakeyhtiöoikeudellisten työkalujen tuomista osuuskuntalakiin koskevat muutokset eivät vaikeuta osuuskuntalain soveltamista eivätkä hämärrä osuuskuntalain erityispiirteitä. On varmistettava, että niin jäsenistö kuin osakkeisiin sijoittaneet tahot ymmärtävät oman sijoituksensa arvon ja omat oikeutensa osuuskunnassa. Muutoksista huolimatta pitää turvata erityisesti pienten osuuskuntien kohdalla mahdollisuus jatkaa toimintaansa entiseltä pohjalta. Laajempi arviointi muutoksen vaikutuksista pieniin osuuskuntiin olisi syytä tehdä ennen kuin lakiehdotusta viedään eteenpäin.

SM:n ja Konkurssiasiamiehen osalta katso edellä yleisen kannan kohdalla siteerattu.

Oulun yliopisto katsoo, että voimassa oleva laki on monilta osin ollut vaikeaselkoinen ja yritystoiminnan kannalta vanhanaikainen. Lain modernisointi ja sen saattaminen yhteneväksi nykyisen osakeyhtiölain kanssa on tarpeellista. Oulun yliopiston mukaan yritystoiminnan lainsäädännön perusperiaatteena on oltava, että eri yritysmuotoja ei aseteta eri asemaan keskenään ilman nimenomaista syytä. Tällaisia syitä voivat olla mahdollisesti taloudelliset perusteet tai kansainvälinen yhtenevyys. Suomen yritysmuotoja koskeva lainsäädäntö on rakentunut aiemmin pirstaleisesti ja tästä syystä lainsäädäntöön on

syntynyt turhaa epäneutraliteettia. Osuuskuntalain uudistushankkeella toteutetaan neutraliteetin periaatetta. Osakeyhtiölaki toimii juuri oikeana referenssinä osuuskuntalain uudistuksessa. Oulun yliopisto viittaa myös yritysverotuksen epäneutraliteettiin. Muilta kuin myöhemmin nimenomaisesti mainituilta osin Oulun yliopistolla ei ole huomauttamista ehdotettuun muutokseen.

3 Säännöskohtaiset kommentit

I OSA
YLEISET PERIAATTEET, PERUSTAMINEN, JÄSENET OSUUDET JA OSAKKEET

1 luku

2 §

OP-Pohjolan mukaan erityisen maksun määritteleminen lakiehdotuksen tarkoittamalla tavalla ei ole riittävän kattava. Sekä voimassa olevan lain että ehdotuksen mukaan säännöissä voidaan määrätä jäsenelle osuuskunnan toiminnan aikana ylimääräisiä maksuja sekä konkurssissa ja selvitystilassa lisämaksuvelvollisuus. OP-Pohjolan mukaan tämän vuoksi ”erityinen maksu” tulisi määritellä lain perusteluissa siten, että se käsittää sekä laissa tarkoitetut ylimääräiset maksut että lisämaksuvelvollisuuden. Toisena vaihtoehtona on se, että lakiin kirjattaisiin voimassa olevan osuuskuntalain mukaisesti ”säännöissä voidaan määrätä ylimääräisistä maksuista ja jäsenen lisämaksuvelvollisuudesta siten kuin 13 ja 14 luvuissa säädetään”.

3 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin perusteluiden osalta OP-Pohjola huomauttaa, että lausuma ”osuuskunnan osakkeet ei ole äänioikeutta” on muutettava muotoon ”osuuskunnan osakkeilla ei ole äänioikeutta”.

VH huomauttaa, että laissa varojen arvostamisesta verotuksessa (1142/2005) säädetään osakkeen matemaattisen arvon laskennasta. Laissa ei ole otettu huomion sitä, että myös osuuskunnalla voisi olla osakkeita. VH:n käsityksen mukaan osuuskuntalakiuudistuksen yhteydessä myös lakia varojen arvostamisesta verotuksessa tulisi tarkentaa osuuskuntalain muutoksia vastaavaksi siten, että osuuskunnan osakkeiden arvostaminen olisi säännelty laissa.

4 §

EK ja Metsäliitto kannattavat ehdotusta siitä, että jäsenyyttä ei saisi siirtää ja että osuudet siirtyisivät osuuskunnan suostumuksella vain jäsenten välillä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta Osuustoiminnan kehittäjät – Coop Finland ry (Coop) katsoo, että ehdotus muuttaa sanamuotonsa mukaan olennaisesti nykyistä lakia, vaikka perusteluissa toisin väitetään. Nykyisin jäsenyyttä ei voida siirtää toiselle edes

sääntömääräyksellä, ainoastaan jäsenyyteen liittyvä oikeus, kuten osuusmaksun tuottama oikeus. Siirronsaajan on erikseen haettava jäsenyyttä osuuskunnalta. On edelleen pidettävä tiukasti kiinni siitä osuustoiminnan keskeisestä periaatteesta, että jäsenyys ei ole siirrettävissä eikä luovutettavissa. Osuustoiminta perustuu jäsenten keskinäiseen yhteyteen, ja osuuskunnalle on siksi annettava mahdollisuus ja velvollisuus aina tietoisesti ja harkitusti päättää uuden jäsenen hyväksymisestä. Tämä romuttuisi, jos säännöissä voitaisiin hyväksyä jäsenyyden siirto toiselle. Taloudellinen oikeus on siis siirrettävissä, mutta jäsenyys ei missään tapauksessa. Laissa on säilytettävä jäsenyyden luovuttamisen kielto.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa TuKKK:n mukaan tulisi olla yhdenmukaisuuden vuoksi ”siirtää”-sanan sijasta ”luovuttaa”.

5 §

Tradekan mukaan esitetty muutos osuuskuntien tarkoitusta sääntelevään pykälään on perusteltu ja vastaa osakeyhtiölain puolella omaksuttua sääntelyä. POP toteaa, että osuuskunnan pääasiallista tarkoitusta koskevan rajoituksen lieventäminen sääntömääräyksin voi lisätä halukkuutta perustaa uusia osuuskuntia.

Kuntaliiton mukaan toiminnan tarkoituksen laajentaminen osuuskunnan sääntöjen perusteella on perusteltua, jotta osuuskuntien toimintamahdollisuuksia on mahdollisuus tarvittaessa lisätä ja siten parantaa osuuskuntien toimintaedellytyksiä yleisesti ja suhteessa samoilla toimialoilla toimiviin kilpailijoihin. SVA katsoo, että ehdotuksen voidaan katsoa lisäävän osuuskuntamuodon käytettävyyttä organisoitumisen muotona ja osuuskuntamuoto voi tarjota nykyistä useammissa tapauksissa vaihtoehdon osakeyhtiömuodossa toimimiselle.

EK ja Metsäliitto kannattavat sitä, että vain jäsenillä on oikeus käyttää osuuskunnan palveluja muita edullisemmilla ehdoilla. EK:n mukaan joissakin kuluttajaosuuskunnissa katsotaan, ettei toiminnan tarkoitusta tulisi laajentaa eikä termistöä yhdenmukaistaa osakeyhtiölain kanssa. Metsäliitto toteaa, että säännöissä voitaisiin tulevaisuudessa nykyisin sallitun aatteellisen tarkoituksen lisäksi määrätä mm. voiton tuottamisesta omistajille.

FSA ja Pellervo huomauttavat, että ehdotetussa pykälässä on lausuttuna, että osuuskunnan toiminnan tarkoituksena on jäsenten, ei siis jäsenen tai jäsenten, taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa (ks. 2 luvun 1 §).

SOK toteaa, että osuuskunnan ja osakeyhtiön perusero on niiden toiminnan tarkoitus. Osuuskunta yritysmuotona on luotu nimenomaan voittoa tavoittelevien osakeyhtiöiden vastapainoksi. Osuuskunnan tavoitteena on, että jäsen saa kustannustehokkaasti palveluja, joita hän ei lainkaan saisi ilman osuuskunnan harjoittamaa liiketoimintaa tai palvelut olisivat kalliimpia. Osuuskunnan tarkoituksena ei ole, esimerkiksi vastaavaa liiketoimintaa harjoittavan julkisen osakeyhtiön tavoin, tavoitella mahdollisimman korkeaa tuottoa osakkeenomistajien sijoittamalle pääomalle.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa kuvattu toiminnan tarkoitus perustuu TuKKK:n mukaan sinänsä aivan oikein jäsenyyden korostamiseen. Kun ehdotuksessa kuitenkin ehdotetaan jäsenyydestä erotettavia osakkeita, tulisi vähintään perusteluissa tuoda esiin, miten näiden asema suhteutuu toiminnan tarkoitukseen. Jäsenyydestä irrallisen sijoitusinstrumentin saama suoja voi olla kyseenalainen, jos toiminnan tarkoituksessa otetaan huomioon vain jäsenien edut. Jos sekä osuudet että jäsenyydestä erilliset osakkeet ovat residuaalissa, saattaa pelkän osakkeen omistajan asema muodostua omistuksen aikana riskialttiiksi tavalla, jota ei ole ehkä osattu huomioida sijoitusmuotoa valittaessa. Toki tämä ongelma ilmenee osittain jo voimassaolevasta osuuskuntalaista, jos lisä- tai sijoitusosuuksia on muilla kuin jäsenillä. Nyt kaavaillun ehdotuksen mukainen osake eroaa kuitenkin oikeuksien lähtökohdiltaan osakeyhtiön osakkeista tavalla, jota potentiaaliset sijoittajat eivät ehkä kykene sijoituspäätöstä tehtäessä mieltämään.

6 §

EK ja Metsäliitto kannattavat sitä, että vain jäsenillä on oikeus osallistua ja käyttää äänioikeuttaan osuuskunnan kokouksessa.

7 §

POP kannattaa sitä, että osuuksien tuottamat oikeudet ja velvollisuudet selviävät pelkästään sääntöjä lukemalla.

Oulun yliopiston mukaan erilaiset osuuskuntaa koskevia maksuja koskevat osuuskunnan sisäiset normit ja sääntömääräykset ovat eri osuuskunnissa tarpeeltaan ja sisällöltään hyvin erikaltaisia, joten lainsäädännön on tältä osin syytä olla joustavaa ja käytännön tarpeet huomioon ottavaa. Uudistettava laki selkeyttää tilannetta tässä lakiesityksessä erinomaisella tavalla. Uudella lailla muutetaan vanhan lain paikoin sekavaa normistoa ajanmukaiseksi. Maksusäännöstön selkiyttäminen palvelee erityisesti yrittäjämäistä sitoutumista osuuskuntatyyppisessä liiketoiminnassa. Selkiyttämällä voidaan korvata useita vanhan lain erillisiä lainkohtia.

TuKKK:n mukaan pykälä on huonosti muotoiltu. Säännöksestä saa käsityksen, että osuudet ja osakkeet tuottavat yhtäläiset oikeudet. Ehdotuksesta ei ilmene osuuksien ja osakkeiden keskinäisten suhteiden määräytyminen silloin, kun osakkeille on annettu osuus voitosta. Erikseen tulisi arvioida yhdenvertaisuusperiaatteen sisältöä (osuuksien ja osakkeiden kesken) ajettaessa esimerkiksi jäsenten etuja siten, ettei voitto-osuuteen oikeutetuille osakkeille muodostu lainkaan tuottoa.

TuKKK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksessa käytetään yhtäältä termiä edustajisto ja toisaalta edustajiston kokous. Tältä osin olisi syytä tavoitella yhtenäistä kirjoitusasua edustajisto.

8 §

EK, KHT-yhdistys, POP ja SOK pitävät hyvänä, että velvollisuus edistää toiminnallaan osuuskunnan etua on uudessa laissa laajennettu myös hallintoneuvoston velvollisuudeksi. EK:n mukaan tämä selkeyttää toimielinten vastuita ja rooleja. POP:n mukaan hallintoneuvostolla on tehtäviä, joiden kannalta on tärkeää ottaa huomioon osuuskunnan etu. SOK:n mukaan muutos painottaa hallintoneuvoston roolia ja vastuita.

9 §

Oulun yliopiston mukaan tahdonvaltaisuusperiaatteen ilmaisu laissa on hyödyllinen normi osuuskunnan käytännön toimintaa ajatellen.

2 luku

FK:n ja POP:n mukaan lakiluonnoksen mukaiset säännökset helpottaisivat osuuskunnan perustamista, mikä voi lisätä uusien osuuskuntien määrää (ks. myös POP:n kanta äänivaltaeroon, ehdotuksen 5 luvun 13 §:n 4 momentissa sanottu).

1 §

Samuli Ketola / Work-Studios Fin katsoo, että yhden henkilön tulisi voida perustaa osuuskunta, saada tälle oikeudet ja suojata alusta alkaen aineettomia oikeuksia, kuten verkkotunnusta.

TuKKK:n mielestä luopuminen kolmen perustajan vaatimuksesta on kannatettava.

FSA:n ja Pellervon mukaan osuuskunta on tarkoitettu useiden henkilöiden taloudellisen yhteistoiminnan muodoksi. FSA:n ja Pellervon käsityksen mukaan sellainen yhden henkilön perustama osuuskunta, johon ei liittyisi perustajan lisäksi muita jäseniä, ”kuolisi omaan mahdottomuuteensa”: joko se purettaisiin, tai kun lakiluonnoksessa esitetään myös sitä, että osuuskunnan ainoa jäsen voi jatkaa osuuskunnan toimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana, tämä ainoa jäsen toimisi juuri tällä tavalla. FSA:n ja Pellervon mukaan tästä syystä tulisi harkita, pitäisikö lakiin ottaa säännökset siitä, että osuuskunta tulisi asettaa selvitystilaan, ellei osuuskunnan jäsenmäärä ole tietyn määräajan jälkeen noussut vähintään kolmeen.

Coop:in mukaan osuustoiminnan keskeisiin eroihin muihin yritysmuotoihin nähden kuuluu kaikkialla maailmassa se, että kyse on yhteistoiminnasta, usean jäsenen yhteisten tavoitteiden ajamisesta. Yhden jäsenen osuuskunta on ajatuksellisesti järjetön ja käytännössä tarpeeton. Coop:in mukaan perusteluissa mainittu vähimmäisjäsenmäärän kiertomahdollisuus ei liene käytännössä ole ollut mikään ongelma eikä sitä ole esiintynyt merkittävästi. Coop katsoo, että yhden hengen tai yhden yhteisön yrityksen tarpeisiin on jo nyt olemassa hyvin käyttökelpoiset ammatin- tai elinkeinonharjoittaja taikka osakeyhtiö, joten osuuskunnan sallimiselle yhdelle jäsenelle ei ole mitään syytä. Ei ole

tarkoituksenmukaista luoda osuuskunnasta henkilöyrittämiseen soveltuvaa muotoa, kun tämä voi myös hämärtää elinkeinon- ja ammatinharjoittajan, henkilöyhtiöiden ja yhteisöjen välistä eroa mm. asiakkaisiin ja velkojiin päin, etenkin kun osuuskunnalle ei ole asetettu vähimmäispääomavaatimusta. Kolmen jäsenen vaatimus toki vaikeuttaa perustamista mutta ei tarpeettomasti.

VYY katsoo, että osuuskunta on yhdessä tekemisen tapa ja sen toiminta edellyttää käytännössä useita osallistujia. Yhden perustajan edellytys vaikuttaa osuuskuntatoiminnan sisältöä ajatellen oudolta. Yksin toimimiselle on lainsäädännössä tarjolla muitakin vaihtoehtoja. Osuuskunnan perustamiseen vaadittavan kolmen luonnollisen tai oikeushenkilön määrä ei myöskään ole niin suuri, että se haittaisi osuuskunnan perustamista. VYY ei pidä perustajien määrän vähentämistä yhteen tarpeellisena.

Tampereen seudun osuustoimintakeskus (TSOK) ehdottaa, että nykyisen osuuskuntalain kolmen jäsenen perustajaminimimäärä säilytetään ennallaan. Vaihtoehtoisesti TSOK ehdottaa, että jos yhden jäsenen osuuskunnan määräystä perustellaan perustamisen helpottamisella ja määräys yhden perustajan osuuskunnasta otetaan uuteen lakiin, niin otettaisiin uuteen lakiin määräys siitä, että vähintään kaksi muuta jäsentä on otettava jäseneksi tietyn ajan kuluessa. Tämä aika voisi olla perustamisen rekisteröinnin aika 3 kk (eli perustamiskirjan allekirjoituksen jälkeen ennen virallista kaupparekisterimerkintää). Jos tänä kolmen kuukauden aikana ei ole saatu kahta muuta jäsentä, perustaminen raukeaisi. PRH:n osuuskunnan rekisteröintilomakkeeseen voitaisiin lisätä kohta, jossa perustamisen jälkeen (mutta ennen rekisteröintiä) liittyneet jäsenet ilmoitettaisiin.

TSOK viittaa kansainvälisen osuustoimintaliiton ja EU-komission määritelmiin ja kansalliseen keskusteluun, joiden lähtökohtainen olettama on se, että osuuskunnat ovat useamman jäsenen perustamia yhteisyrityksiä. TSOK katsoo, että ehdotuksesta voi seurata useita ongelmia. Toiminimiyrittäjyys voi siirtyä yllättävänkin paljon yhden hengen osuuskuntiin, joissa on rajoitettu vastuu eikä ole minimipääomavaatimusta perustettaessa. Myös eri yritysmuotojen väliset erot hämärtyvät ja yritysmuotojen käytettävyys eri tilanteissa on vaikeammin hahmotettavissa. Ehdotettu yhden hengen osuuskunta voi lisätä julkisen yritysneuvonnan työn määrää, mikä on omiaan lisäämään yritysneuvojien koulutustarpeita sekä osakeyhtiö- että osuuskuntalaista. TSOK katsoo myös, että sellaisia kolmen hengen osuuskuntia, joissa olisi yrittäjän lisäksi mukana kaksi ”kannatusjäsentä” on perustettu todella vähän. Lisäksi OKL ei tunne ns. kannatusjäseniä, vaan kaikilla osuuskunnan jäsenillä on päätösvaltaa yrityksessä. Näin ollen yhden hengen osuuskunnan perusteleminen sillä, että asiaa kierrettäisiin tälläkin hetkellä, ei ole pitävä.

Verohallinnon käsityksen mukaan vähintään kolmen perustajan vaatimus tulisi säilyttää. Verohallinto toteaa, että verotuksessa voidaan joissain tilanteissa katsoa yhtiön saama tulo työn suorittajan henkilökohtaiseksi yritys- tai palkkatuloksi, jos yhtiömuodossa toimiminen ei ole vastannut asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta taikka olosuhteet ovat olleet sellaiset, että työn suorittajan on katsottu olleen työsuhteessa työn teettäjään. Myös sellaisissa osuuskunnissa, joissa ei työskentele useita henkilöitä, voidaan joissain tilanteissa katsoa suoritus jäsenen henkilökohtaiseksi tuloksi. Tilanne voi erityisesti korostua osuuskunnissa, joissa on vain yksi toimiva jäsen.

Verohallinnon mukaan yhden henkilön osuuskunta on ongelmallinen myös harmaan talouden torjunnan kannalta verotarkastuksissa. Kun käytännön harmaan talouden torjunnassa on törmätty ns. kuittikauppaa harjoittaviin yhden miehen osakeyhtiöihin, on vaarana, että jatkossa samanlaista toimintaa harjoittaisivat myös yhden miehen osuuskunnat. Lisäongelma saattaa aiheutua siitä, ettei osuuskunnalta edellytetä tulevaisuudessakaan osuuspääoman rekisteröintiä, jolloin keinotteluosuuskunnan perustaminen tulee olemaan jopa helpompaa kuin nykyisin osakeyhtiön.

Rauno Satopää / Talousvastuu Oy katsoo, että kolmen jäsenen vähimmäisvaatimus tulee säilyttää, koska yhden henkilön osuuskunta lisäisi talousrikollisten mahdollisuuksia operoida taas uudella työkalulla.

Hagen Henrÿ toteaa, että joissakin maissa sallitaan yhden henkilön perustama osuuskunta, mutta tällöin kuitenkin edellytetään, että määräajassa jäsenten määrä nostetaan tietynsuuruiseksi. Ehdotus saattaa heikentää myös osuuskunnan ryhmäluonnetta ja demokratiaperiaatetta. Osuuskunnan toiminnan ryhmäluonnetta on korostettava alusta pitäen. Myös yhden henkilön perustaman osuuskunnan luottokelpoisuus voi olla heikko, mitä voidaan parantaa sääntöihin perustuvilla lisämaksuvelvollisuuksilla. Tällaiset määräykset ovat sitä tehokkaampia, mitä enemmän on jäseniä.

STTK:n mukaan osuuskunnan jäsenten minimimäärän alentamisen voi arvioida lisäävän osuuskunnan käyttämistä yritysmuotona. Tämä voi johtaa siihen, että yksinyrittäjien työttömyys- ja muu sosiaaliturva jää heikommaksi verrattuna työsuhteessa tehtävään työhön. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että yksinyrittäjien ja itsensä työllistäjien työttömyysturvaa selvitetään kuluvan vaalikauden aikana.

2 §

Ehdotetun pykälän 3 momentin osalta Coop pitää epäselvänä, miten menetellään, jos toimitusjohtajaa ei valita perustamisvaiheessa, mutta joskus myöhemmin sellainen halutaan osuuskuntaan nimetä.

3 §

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta VYY toteaa, että lakiehdotus aiheuttaisi todennäköisesti toteutuessaan tarvetta sääntöjen muutokseen voimaanpanolaista huolimatta. VYY katsoo, että ehdotetun pykälän 1 momentin lisäksi osuuskuntalaissa tulisi olla säännös siitä, mistä asioista osuuskunnan säännöissä voidaan myös määrätä, kuten voimassaolevan lain 2:6 §. Se on tarpeen myös mallisääntöjä laadittaessa. VYY pitää säännöstä oikeusministeriön asetuksesta tarpeellisena. Järjestöissä mallisääntöjen laatiminen on helpompaa, kun käytettävissä on runko, jossa luetellaan keskeiset asiat.

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta OP-Pohjola ja FK toteavat, että oikeusministeriön tulisi mahdollisimman pikaisesti uuden lain voimaantulon jälkeen aloittaa valmistelu mallisääntöjä koskevaksi asetukseksi. OP-Pohjola perustelee ehdotusta sillä, ettei ehdotuksessa ole enää voimassa olevaa lakia vastaavaa säännöstä yleisimmistä sääntömääräyksistä. Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta Keskuskauppakamari katsoo, että asetus tulisi pyrkiä saattamaan voimaan samanaikaisesti lain voimaantulon kanssa.

4 §

POP ja KHT-yhdistys kannattavat ehdotusta nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään siirtymisestä. POP on todennut nimellisarvottoman pääomajärjestelmän mahdollisuuden helpottavan osuuskuntien oman pääoman ehtoisen rahoituksen hankkimista.

SOK:n näkemyksen mukaan osuusmaksun muuttaminen merkintähinnaksi ei kuluttajaosuuskunnan näkökulmasta lisää termien ymmärrettävyyttä. Tältä osin nykyisin käytössä olevan termin pitäisi olla lainmukainen pääsääntö, ja kukin osuuskunta voisi säännöissään määrätä, käyttääkö esim. osuusmaksusta nimitystä merkintähinta.

EK:n jäsenistön näkemykset terminologian osalta eivät ole tältä osin yhdenmukaiset. Joissakin kuluttajaosuuskunnissa kannatetaan nykyisen lain mukaisen terminologian (osuusmaksu) säilyttämistä pääsääntönä. Säännöissä voitaisiin määrätä, että osuusmaksun sijaan käytetään nimellisarvotonta tai nimellisarvoista merkintähintaa.

Tradeka katsoo, että nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään siirtymisen mahdollistaminen myös osuuskuntien puolella vastaa osakeyhtiölakia ja on tässä mielessä perusteltua. Tärkeää on kuitenkin turvata ehdotetulla tavalla se, että halutessaan osuuskunnat voivat jatkaa nykyistä osuusmaksukäytäntöään. Myös muilta osin Tradeka pitää esitettyjä selvennyksiä ja muutoksia osuudesta osuuskunnalle maksettavan määrän maksamisesta ja palauttamisesta perusteltuina ja tarpeellisina. Myös perusteluissa mainittu KILA:n yleisohje ja tulkinta siitä, miten osuusmaksusta maksetusta määrästä palauttamatta mahdollisesti jäävä osa kirjataan, olisi omiaan selventämään nykyistä osuuskuntakäytäntöä.

VYY:n mukaan nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään siirtymistä koskevien säännösten sekä siirtymäsäännösten järjestely on omiaan tuottamaan ongelmia, ellei laissa säädetä kootusti esim. siitä, kuinka osuuksista voidaan määrätä osuuskunnan säännöissä.

TSOK:n näkemyksen mukaan osuuden vapaasta merkintähinnasta päättäminen voi vaarantaa osuuskunnan jäsenten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen. TSOK kysyy, millä perusteella osuuden merkintähinta päätetään ja voidaanko vaatia, että samana tilikautena liittyneille merkintähinta on sama?

5 §

TuKKK:n mukaan pykälän viittaus sääntöihin on epäselvä. Määräys tarvittaneen ainoastaan siinä tapauksessa, että säännöt sallivat maksamisen useassa erässä. Lisäksi pykälän jälkimmäinen virke on turha, koska asia on todettu jo ehdotuksen 2:4 §:ssä. Toiseksi säännöksessä ei ole mainittu lainkaan osuuskunnan sääntöjä, mutta asia korjaantuu virkkeen poistamisella.

8 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) kiinnittää huomiota osakeyhtiölain ja ehdotuksen välisiin maksua koskeviin eroihin. PRH toteaa, ettei ehdotuksessa tarkemmin perustella sitä, miksi osuuskunnan perustamisessa poiketaan osakeyhtiölain mukaisesta periaatteesta (= osuuskunnan osakkeita ei tarvitse maksaa ennen osuuskunnan rekisteröintiä) perustamissopimuksessa merkittyjen osakkeiden maksun osalta.

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta KHT-yhdistyksen mielestä on kannatettavaa, että apporttimaksusta on aina hankittava tilintarkastajan lausunto..

3 luku

1 §

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta FSA ja Pellervo katsovat, että osuuskunnan yhtenä osakeyhtiöön verrattuna parempana ominaisuutena on se, että osuuskuntaa ei voida vallata. Tästä syystä on hyvin tärkeätä, että laissa säilytetään voimassa olevassa laissa oleva määräys siitä, että osuuden siirtotilanteessa hallituksella on oikeus päättää siirron hyväksymisestä tai hylkäämisestä myös silloin, kun siirronsaajana on osuuskunnan jäsen.

FSA:n, OP-Pohjolan ja Pellervon mukaan on lisäksi korjattava luonnoksessa oleva ristiriita lakiehdotuksen ja lain perusteluiden välillä. Lakiehdotuksen mukaan "Tätä momenttia sovelletaan myös siirronsaajaan, joka on osuuskunnan jäsen, jollei säännöissä toisin määrätä". Lakiehdotuksen perusteluiden mukaan "momenttia ei sovelleta siirronsaajaan, joka on ennestään osuuskunnan jäsen". FSA:n ja Pellervon mukaan käytännössä on esiintynyt ainakin teleosuuskuntien osalta kaappausyrityksiä, jotka on kyetty torjumaan juuri voimassa olevassa laissa olevan säännöksen turvin, eikä ole mitään syytä poistaa osuuskuntalaista tällaista säännöstä.

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta VYY katsoo, että säännösehdotus osuuden siirronsaajan oikeuksista on osoittautunut käytännössä epäselväksi, samoin kuin sen perustelut. Voimassaolevan lain vastaava epäselvä säännös tulisi kirjoittaa uudelleen selkokielellä.

EK ja Metsäliitto: katso 1 luvun osalta sanottu. Coop: katso ehdotuksen 2 luvun 1 §:n osalta sanottu.

Oulun yliopiston mukaan jäsenyyden siirtymismääräysten selkiyttäminen on myönteistä. Ehdotetun pykälän 4 momentin muotoilu vähentää turhien oikeudenkäyntien riskiä siirron riitatilanteissa.

4 luku

Luvun sisällön yhteenvedon osalta OP-Pohjola huomauttaa, että lausuma ” vapaaehtoisten osuuksien antamista ja osakeantia koskevassa 9 luvussa, osuuspääoman ja osakepääoman korotusta koskevassa 10 luvussa” tulisi korjata muotoon ”osuuden ottamisvelvollisuutta, sääntöihin perustuvia osuuksia ja osakkeita ja osuus- ja osakeantia koskevassa 9 luvussa, optio- ja muita erityisiä oikeuksia osuuksiin koskevassa 10 luvussa”.

SVA katsoo, että niin kauan kuin ennen uuden lain voimaantuloa perustetut osuuskunnat käyttävät ”osuusmaksu”-termiä, joka osuuskuntalain ehdotetun voimaanpanolain mukaan vastaisi näiden osuuskuntien osalta ehdotetun uuden osuuskuntalain tarkoittamaa nimellisarvoa (OKLE 4:4.1 §), saattaa tästä aiheutua käytännössä sekaannusta käsitteiden sisällöstä ja merkityksestä. SVA kiinnittää huomiota siihen, ettei osuuskuntalakiehdotuksessa määritellä osuusmaksua lainkaan, mutta ehdotuksen perustelujen mukaan se voisi käytännössä olla joko sama tai eri asia kuin nimellisarvo. Tämän mukaisesti ”osuusmaksu”-käsitteen sisältö vaihtelisi osuuskunnittain ja osuuksittain ja käsitteen tarkan sisällön selvittäminen edellyttäisi osuuskunnan sääntöjen, osuuskunnan perustamisajan, sääntöjen muutosajankohdan sekä tapauskohtaisesti myös osuuskunnan kokouksen päätöksen tai hallituksen valtuutuspäätöksen sisällön selvittämistä.

SVA ehdottaa, että osuuskuntalaissa osuusmaksu vastaisi osakeyhtiölain nimellisarvon käsitettä ja osuusmaksun lisäksi voitaisiin käyttää ”merkintähinta”-käsitettä tarkoittamaan osuudesta maksettavaa määrää, joka voisi olla osuusmaksua suurempi. Tämänsisältöistä ”merkintähinta”-käsitettä on käytettykin OKLE 4:17 §:ssä. ”Merkintähinta” ja ”osuusmaksu”-käsitteet olisi oikeusvarmuuden vuoksi syytä määritellä itse lakitekstissä eikä ainoastaan perusteluissa.

Oulun yliopiston mielestä uudistus on myös myönteinen siinä suhteessa, että lakiehdotuksen 4 luku mahdollistaa pääomamarkkinoiden kehittymisen mukanaan tuomien rahoitusinnovaatioiden käyttöön ottamisen osuuskunnissa. Tämä on uudistushankkeessa tärkeintä. Tämä koskee myös lakiehdotuksen 5 luvun tarjoamia mahdollisuuksia rahoituksen hankinnassa pääomamarkkinoilta sekä lakiehdotuksen kolmannen osan 9, 10, 11 ja 12 lukuja.

1 §

POP kannattaa mahdollisuutta erilajisten osuuksien joustavammasta sääntelystä, koska se helpottaa osuuskuntien oman pääoman ehtoisen rahoituksen hankkimista.

TSOK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksessa osuuskunnan käytössä olleet erilaiset osuudet (osuusmaksu, vapaaehtoinen osuus, lisäosuusmaksu ja sijoitusosuus sekä liittymismaksu) korvataan erilajisilla osuuksilla, jotka osuuskunta voi nimetä haluamallaan tavalla. Muutos aiheuttaa siirtymävaiheessa ja myöhemminkin hämmennystä jo perustettujen ja uusien osuuskuntien välille, sillä periaatteessa samat oman pääoman erät voidaan nimetä täysin eri tavalla. Muutos vaikeuttaa erityisesti pienosuuskuntiin liittyvien henkilöiden ymmärrystä osuuskunnan pääoman lajeista.

3 §

TuKKK toteaa, että ehdotetun pykälän 2 ja 3 momenteissa on todettu, ettei sääntöjen määräys voi koskea kaikkia osuuksia tai osakkeita. TuKKK:n mielestä tämän rajoitteen tulisi viitata ainoastaan äänivallan poistamiseen. Esimerkiksi siitä, että osakkeet tuottavat ylipäätään äänioikeuden, säädetään kyseisessä pykälässä ja sen tulisi voida koskea kaikkia asioita.

4 §

Verohallinto toteaa, että maataloudenharjoittajat ovat usein jäseninä erilaisissa tuottajaosuuskunnissa. Varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain 26 §:n mukaan maatalouteen kuuluvan osuuskunnan osuuden arvo lasketaan osuusmaksun suuruutta vastaavaksi. Jos osuuskunta siirtyy nimellisarvottomaan järjestelmään, maataloudenharjoittajan tulee pitää mahdollisesti eri hintaan hankitut osuudet toisistaan erillään, koska kukin osuus arvostetaan maksetun osuusmaksun määrään. Vastaavasti osuuksia luovutettaessa eri osuuksilla voi olla erisuuruinen, myyntihinnasta vähennettävä hankintameno.

9 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin vaatimukset on TuKKK:n mukaan otettava huomioon siirtymäsääntelyssä siten, ettei olemassa oleville osuuskunnille aiheudu asiasta kustannuksia.

14 §

EK:n näkemyksen mukaan terminologian osalta lain pääsääntönä termi voisi olla ”jäsenluettelo”. SOK:n mukaan näin pitäisi olla, sillä jäsenluettelon muuttaminen jäsen- ja omistajaluetteloksi ei kuluttajaosuuskunnan näkökulmasta lisää termien ymmärrettävyyttä.. EK ja SOK katsovat, että jäsen- ja omistajaluettelo voisi olla käytössä sellaisissa osuuskunnissa, joissa olisi omistajia, jotka eivät ole jäseniä.

16 §

Asianajajaliiton mielestä voisi harkita myös osuuskunnan osakkeenomistuksen laajuuden julkisuutta osakeyhtiölain tapaan.

II OSA
HALLINTO JA TILINPÄÄTÖS

5 luku

Metsäliitto toteaa, että jäsenten, osuuksien ja osakkeiden haltijoiden vaikutusmahdollisuudet on esityksessä säännelty huomattavasti selkeämmin kuin voimassa olevassa laissa. Kuitenkin EK:n mukaan edustajiston asemaa ja Metsäliiton mukaan myös jäsenten asemaa koskevat lakiviittaukset ovat vielä jokseenkin vaikeaselkoisia. Vaikeaselkoisina viittaussäännöksinä on mainittu osuuden- ja osakkeidenomistajien tiedonsaantia, osallistumista ja erityistä eroamisoikeutta tietyissä tilanteissa koskevat, sekä osuuden- ja osakkeenomistajan osallistumisoikeuden käytännön toteuttamiseen liittyvät lainkohdat.

EK ja Metsäliitto toivovat näiden selkiyttämistä jatkovalmistelussa. EK ja Metsäliitto ehdottavat lisäksi harkittavaksi jonkinlaista etäosallistumismahdollisuutta päätöksenteossa sekä Metsäliitto sen mahdollista poisjättämistä sääntömääräyksellä.

HallAm ja Asianajajaliitto toteavat yleisesti päätöksenteon osalta, että jäsenten, osuuden omistajien ja osakkeen omistajien aseman selkeään sääntelyyn ja tasapainoon on kiinnitettävä huomiota.

Asianajajaliiton mukaan muutoinkin kuin alempana esitetyllä tavalla jatkovalmistelussa olisi syytä vielä miettiä osuuskunnan toiminnan käytännön järjestämisen ja toisaalta osuuden- ja osakkeenomistajan aseman tasapainoa. Missä määrin osuuskunnan osuuden- ja osakkeenomistajat ovat rinnasteisia osakeyhtiön äänivallattomiin osakkeenomistajiin? Kuinka paljon heidän pitäisi saada tietoa osuuskunnan kokouksista? Pitäisikö heidän voida osallistua osuuskunnan kokouksiin? Entä osallistuminen, jos osuuskunnassa on edustajisto?

1 §

EK ja Metsäliitto: ks. kommentit 1 luvun osalta (kannattavat sitä, että vain jäsenillä on oikeus osallistua ja käyttää äänioikeuttaan osuuskunnan kokouksessa).

2 §

Suomen Kaupan Liitto ei pidä pörssiosuuskunta-käsitteen käyttöä hyvänä ajatuksena, koska sen käyttö antaa todennäköisesti asiantilasta virheellisen kuvan. TEM toteaa määritelmästä huolimatta jäävän epäselväksi, mikä on arvopaperimarkkinalain suhde pörssiosuuskuntaan.

HallAm toteaa, että pykälän määritelmän mukaan osuuskunta katsotaan pörssiosuuskunnaksi silloin, jos sen osuus (ja/)tai osake on arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena. Ehdotuksen pörssiosuuskuntia koskeva sääntely vastaa suurelta osin osakeyhtiölain säännöksiä pörssiyhtiöistä. Monet osakeyhtiölain pörs-

siyhtiöitä koskevista säännöksistä liittyvät kuitenkin osakkeenomistajien päätöksentekoon, ja ne perustuvat EU:n osakkaan oikeudet -direktiiviin. Osuuskunnassa osuuden tai osakkeen omistamiseen ei kuitenkaan liity äänioikeutta, jollei säännöissä joltain osin toisin määrätä. Useimmat osakkaan oikeudet -direktiiviin perustuvat määräykset saattavat siis jäädä tarkoituksettomiksi ja terminologisesti harhaanjohtaviksi ehdotuksen mukaisessa pörssiosuuskunnassa. Kun ehdotuksenkin mukaan osuuskuntien hallinto eräiltä keskeisiltä osin saattaa poiketa pörssi(osake)yhtiön hallinnosta osakeyhtiölain ja listattujen yhtiöiden hallinnointia koskevan koodin mukaan, termi ”pörssiosuuskunta” saattaa olla omiaan synnyttämään virheellisiä mielikuvia tällaisten osuuskuntien hallinnoinnista. HallAm esittää harkittavaksi, että pörssiosuuskuntaa koskevia säännöksiä ei säädettäisi ehdotetulla tavalla. Vaihtoehtoisesti sääntely voisi koskea vain osuuskuntia, joissa jäsenen äänimäärä ainakin joissakin osuuskunnan kokouksessa käsiteltävissä asioissa lasketaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperien omistuksen perusteella (ks. OKLE 4:3.2 §), koska vain tässä tapauksessa ko. sääntelyllä olisi merkitystä.

3 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta EK:n mukaan perusteluissa on vielä edustajiston ja osuuskunnan kokouksen osalta epätäsmällisyyksiä, kuten toimivallan siirtoa edustajistolle koskevat kohdat, joiden tulee olla perusteluissa yhdenmukaiset siten, että toimivallan siirtoon vaaditaan koko jäsenkunnan suostumus.

5 §

Ehdotetun pykälän perusteluiden osalta OP-Pohjola ja SOK huomauttavat, että tämän ylimääräisen osuuskunnan kokouksen kutsumista koskevan pykälän perusteluissa puhutaan edustajiston jäsenten 10 %:n vähemmistöstä. Kuitenkin OKLE 5:41.2 §:n mukaan edustajiston kokous on pidettävä, jos vähintään neljäsosa edustajiston jäsenistä sitä vaatii. OP-Pohjola toteaa, että tältä osin OKLE 5:5 §:n perusteluissa on virhe, ja ehdottaa, että perusteluihin tulee korjata ”25 % vähemmistö lasketaan edustajiston jäsenistä”. SOK viittaa säännösten ristiriitaisuuteen.

6 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta Coop ehdottaa muutettavaksi, että lakiehdotuksesta on poistettava maininta osuuskunnan kokoukselle kuuluvasta asiasta. Coop perustelee muutosehdotustaan siten, että pienissä osuuskunnissa on yleistä, että osuuskunnan kokouksessa keskustellaan muistakin asioista ja tehdään niistä päätöksiä. Asian saattaminen osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi on jäsenelle hyvä keino turvata oikeuksiaan ja vaikuttaa johdon tekemisiin, ja jos sitä rajoitetaan ehdotetulla tavalla, keinoiksi jää vain ylimääräisen kokouksen koolle kutsuminen, johon käytännössä harvoin riittää yksittäisen jäsenen pyyntö, tai käräjille meno. Jäsenen mahdollisuus turvata oikeuksiaan korostuu etenkin käyttäjäosuuskunnissa (esim. vesiosuuskunnat), ja on tärkeää että jäsen voi saattaa hallituksen tekemän häntä koskevan päätöksen tarvittaessa osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi.

7 §

Asianajajaliiton mielestä osuuskunnan osakkeenomistajaa voidaan monessa suhteessa pitää verrannollisena osakeyhtiön äänivallattomaan osakkeenomistajaan. Tämän vuoksi Asianajajaliitto esittää, että jatkovalmistelussa vielä mietitään, pitäisikö myös osuuskunnan osuuden tai osakkeen omistajalla olla halutessaan oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen, vaikka tällä ei olisikaan äänioikeutta kokouksessa. Jos osallistuminen sallittaisiin, osuuden tai osakkeen omistajalla voisi olla kokouksessa puhe- ja kyselyoikeus. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin mietittävä, kuinka osallistuminen toteutetaan osuuskunnassa, jossa on edustajisto. Asianajajaliiton mukaan osallistumisoikeus pitäisi kuitenkin voida sulkea säännöissä pois.

9 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta TuKKK toteaa, että osakkeenomistajan oikeudet -direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä asiamiehen käytön rajoitusten sallittavuuteen on suhtauduttu varsin kriittisesti ylipäätänsä. Siten TuKKK:n mukaan voidaan kysyä, tuleeko asiasta mainita tässäkään yhteydessä lain tasolla vai olisiko viisaampi jättää asia oikeuskäytännön varaan.

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta Asianajajaliitto ei näe syytä siihen, miksi perussääntönä pitäisi olla, että asiamies voi edustaa vain enintään kolmea jäsentä. Varsinkin OKLE 5:31.2 §:n tilanteessa jäsenellä pitäisi olla mahdollisimman vapaa oikeus käyttää haluamaansa edustajaa olleessaan esimerkiksi itse estynyt osallistumaan kokoukseen. Säännöissä edustamisoikeutta voisi kuitenkin rajoittaa. Asianajajaliitto ehdottaa momentin neljännen virkkeen muuttamista seuraavasti: ”Asiamies voi samanaikaisesti edustaa useampaa jäsentä, jollei säännöissä määrätä toisin.”

12 §

TuKKK:n mukaan, jos toiminnantarkastus luodaan osuuskuntiin, pykälään tulisi lisätä maininta toiminnantarkastajasta asunto-osakeyhtiölakia vastaavasti.

13 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta POP katsoo, että äänivaltaeron rajoituksen lieventäminen on perusteltua osuuskunnan perustamisen ja rahoituksen hankkimisen helpottamiseksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta Tradeka katsoo, että voimassaolevaan lakiin sisältyvällä mahdollisuudella määrätä osuuskunnan säännöissä jäsenten välisestä äänivaltaerosta ei ole käytännön merkitystä jäsenmäärältään suurille ensimmäisen asteen osuuskunnille. Esitetty muutos suurimman sallitun äänivaltaeron kasvattamisesta kaksikymmenkertaiseksi ei tuo tähän muutosta. Muutoksella saattaa kuitenkin olla merkitystä pienemmille osuuskunnille ja on tästäkin syystä perusteltu.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta Kuntaliitto kannattaa äänivaltaerojen rajoituksien lieventämistä. Se mahdollistaisi sen, että kunnat voisivat tulevaisuudessa tarvittaessa

järjestää esimerkiksi osan terveydenhuollosta vaihtoehtoisesti osuuskuntien puitteissa. Ehdotettu muutos saattaisi myös mahdollistaa kuntien osallistumisen nykyistä laajemmin vesiosuuskuntien toimintaan jäsenenä. Kuntaliitto pitää perusteltuna, että erilaisen äänimäärän käyttöönotosta perustamisen jälkeen voi edelleen päättää vain yksimielinen osuuskunnan kokous. Kuntaliitto perustelee tätä jäsen ja ääni -periaatteen korostamisella, osuuskunnan päätöksenteon vapaudella ja jäsenten oikeusturvan takaamisella.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta OP-Pohjola ja FK eivät pidä äänivaltaeron laajentamista 1:10:stä 1:20:een riittävän perusteltuna eikä äänivaltaeroa tulisi laajentaa nykyisestä. Lakiluonnoksessa esitetyt muutokset mm. erilajisten osuuksien ehtojen aikaisempaa joustavammasta sääntelystä yhdessä nimellisarvottoman pääomajärjestelmän kanssa antavat riittävät mahdollisuudet monipuolisen pääomarakenteen käyttöön ja helpottavat oman pääoman ehtoisen rahoituksen hankkimiselle myös jäsenistöltään pienille osuuskunnille.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta VYY pitää tärkeänä, että osuuskunnan jäsenillä on yhtäläinen äänioikeus ja suhtautuu varauksellisesti ääniporrastuksen laajentamiseen. Äänivallan kasvattamista tärkeämpää on, että muita enemmän sijoittanut saa esimerkiksi rahallisen korvauksen tai palautuksia sijoituksestaan.

16 §

TuKKK:n mukaan pykälässä tulisi ottaa huomioon se, että muotovaatimusten sivuuttaminen voi koskea joissain tilanteissa myös osakkeenomistajia, jos näillä on äänioikeus.

18 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta E-S Avi katsoo, että ehdotus vastaa voimassa olevaa osakeyhtiölakia ja on kannatettava, koska se yhdenmukaistaa ja selkiyttää toimintaa yhteisöoikeudellisissa asioissa.

TuKKK:n mukaan, jos toiminnantarkastus luodaan osuuskuntiin, pykälään tulisi lisätä maininta toiminnantarkastajasta asunto-osakeyhtiölakia vastaavasti

21 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta HallAm ja Asianajajaliitto pitävät yhtenä päätöksenteon kannalta epäselvimmistä ja ongelmallisimmista kohdista luetteloa erityistä kutsuaikaa edellyttävistä tilanteista (VOKL 4:12 §). Tähän listaan viitataan myös ylimääräistä eroamisoikeutta koskevassa ehdotuksen 5 luvun 35 §:ssä sekä 5 luvun 41 §:ssä.

HallAm ja Asianajajaliitto katsovat, että erityisesti 6 kohdan säännös on ongelmallinen ja sisällöltään epäselvä. Voimassa olevan lain perusteluissa vastaavan kohdan sisältöä ei ole pystytty tyydyttävästi kuvaamaan. HallAm ja Asianajajaliitto toteavat, että laissa tai sen esitöissä olisi tehtävä selväksi, että uusien osuuksien tai osakkeiden antaminen ei lähtökohtaisesti olisi 6 kohdassa tarkoitettu varallisuusoikeuksien muutos. Vastaavasti HallAm ja Asianajajaliitto esittävät kysymyksen, miksi kuukauden kutsuaikaa pitäisi 7 kohdan perusteella noudattaa sekakorotuksessa, varsinkin kun osuuskuntaoikeus muu-

toin on lähestynyt osakeyhtiöoikeutta ja joka tapauksessa on mahdollista, että nimellisarvottomassa osuuskunnassa osuuksien merkintähinnat ja osuudesta erottaessa saatavat määrät voivat erota toisistaan.

PRH kiinnittää huomiota siihen, ettei ehdotuksen 23 luvun nojalla osuuskunnan kokous voi enää päättää selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevan hakemuksen tekemisestä rekisteriviranomaiselle. Tämän vuoksi ehdotuksen 5 luvun 21 §:n 1 momentin 9 kohdan erityistä kutsuaikaa koskevasta lainkohdasta on syytä poistaa maininta tästä asiasta.

22 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta Asianajajaliitto on OKLE 5:7 §:ssä sanotusta riippumatta sitä mieltä, että kutsu osuuskunnan kokoukseen olisi lähetettävä kaikissa asioissa tiedoksi myös sellaiselle osuuden- tai osakkeenomistajalle, joka ei ole jäsen. Asianajajaliitto perustelee tätä muun muassa päätöksenteon läpinäkyvyydellä. Koska osuuden- ja osakkeenomistajat ovat sijoittaneet varallisuuttaan yhtiöön, on tärkeää, että he ovat tietoisia siitä, mitä osuuskunnassa tapahtuu, vaikka heillä ei olisikaan oikeutta äänestää itse käsiteltävässä asiassa tai edes oikeutta osallistua itse kokoukseen. Asianajajaliitto uskoo, että on myös osuuskunnan itsensä intressissä pitää tällaiset tärkeät sidosryhmät hyvin informoituina siitä, mitä osuuskunnassa tapahtuu. Tässäkin tapauksessa Asianajajaliitto esittää, että tiedoksiannon voisi kuitenkin sulkea pois osuuskunnan sääntöihin otettavalla määräyksellä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta Asianajajaliitto ehdottaa, että jos kutsu lähetetään tiedoksi myös osuuden- ja osakkeenomistajille, säännöksen sanamuotoa muutetaan seuraavasti:

> ”Sen lisäksi, mitä säännöissä määrätään, jokaiselle jäsenelle **sekä osuuden- ja osakkeenomistajalle**, jonka osoite on osuuskunnan tiedossa, on lähetettävä kirjallinen kutsu tai kutsu on toimitettava muulla yleisesti jäsenten sekä **osuuden- ja osakkeenomistajien** tiedoksi tulevalla tavalla, jos kokouksessa käsitellään 21 §:ssä tarkoitettua asiaa. **Kirjallisen kutsun lähettäminen osuuden- tai osakkeenomistajalle voidaan kuitenkin sulkea osuuskunnan sääntöihin otettavalla määräyksellä pois.**”

23 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta OP-Pohjola katsoo, ettei kokousasiakirjojen nähtävänäpitovelvollisuutta ole syytä laajentaa jäsenistä osuuden tai osakkeen omistajiin, jotka eivät ole jäseniä. Vain silloin, kun käsitellään OKLE 5:32 §:ssä tarkoitettua päätösehdotusta, johon vaaditaan osuuden tai osakkeen omistajan kannatus, muilla kuin jäsenillä tulee olla oikeus tutustua kokousasiakirjoihin. Käytännössä kokousasiakirjat ovat joka tapauksessa kaikkien tutustuttavina, mikäli ne julkaistaan osuuskunnan verkkosivuilla.

Coop:in mukaan osuuskunnan jäsenyhteisön luonteen vuoksi ei ole syytä laajentaa oikeutta nähdä ja kopioida kokousasiakirjoja jäsenistön ulkopuolelle. Kokouksissa käsitellään usein jäsensuhteisiin ja niihin liittyviin oikeuksiin sekä velvollisuuksiin liittyviä asioita. Näiden asioiden laajempi julkisuus saattaisi jopa vaikuttaa asioiden käsittelyyn ja käsittelyyn tuomiseen, mikä puolestaan murentaisi osuuskuntaa jäsentensä eduksi toimivana tasavertaisena yhteisönä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta HallAm:n ja Asianajajaliiton mielestä niille osuuden ja osakkeen omistajille, jotka eivät ole jäseniä, pitäisi toimittaa kokousasiakirjat. Asianajajaliitto täsmentää osaltaan, että sanottu on voimassa, vaikka osuuden- ja osakkeen omistajilla ei olisikaan oikeutta osallistua osuuskunnan kokoukseen. Asianajajaliitto muistuttaa, että pörssiosuuskunnassa osakkeenomistajat saavat käyttöönsä taloudellisen tiedon internetin kautta (vrt. OKLE 5:23.1 ja 5:24.1 §). Jos oikeutta asiakirjojen näkemiseen ei ole, jäisivät listaamattoman osuuskunnan osuuden- ja osakkeenomistajat tässä suhteessa huonompaan asemaan. Kuitenkin myös tämän OKLE 5:23.1 §:n yhteydessä olisi tehtävä selväksi, että säännöissä voidaan määrätä, ettei kokouskutsua ja -asiakirjoja toimiteta lainkaan osuuden- tai osakkeenomistajille.

25 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta OP-Pohjola katsoo, että osuuskuntalain yhdenmukaistamiselle osakeyhtiölain kanssa ei ole tarvetta. OP-Pohjola perustelee tätä sillä, että osakeyhtiössä osakkeenomistajien äänivalta perustuu osakeomistukseen toisin kuin osuuskunnassa, jossa jokaisella jäsenellä on lähtökohtaisesti aina yksi ääni riippumatta omistettujen osuuksien lukumäärästä. Osakeyhtiössä luettelosta ilmenee, millä osuudella läsnä oleva osakkeenomistajat äänestävät kokouksessa. Osuuskunnassa jäsenluettelolla ei ole vastaavaa merkitystä.

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta Asianajajaliiton mielestä tulisi myös osuuskunnan kokouksen pöytäkirjan olla osuuskunnan osuuden- ja osakkeenomistajan saatavilla, jos tätä ei osuuskunnan säännöissä ole suljettu pois.

27 §

Asianajajaliiton mielestä pitäisi osuuden- ja osakkeenomistajan olla myös puhe- ja kyselyoikeus kokouksessa, jos heille sallittaisiin osallistumisoikeus osuuskunnan kokoukseen. Kyselyoikeuden voisi harkita rajoittuvan vain taloudellisiin kysymyksiin. Osuuden- tai osakkeenomistajan oikeuksia voisi kuitenkin myös tässä suhteessa rajoittaa osuuskunnan sääntöihin otettavalla määräyksellä.

29 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin perusteluiden osalta OP-Pohjola toteaa, että VOKL 4:23.1 §:n toisen virkkeen säännös erityisten määräenemmistövaatimusten soveltamisesta on siirretty OKLE 5:31.1–2 §:iin, ei OKLE 5:29.4 §:iin.

HallAm ja Asianajajaliitto toteavat, että käytännössä on esiintynyt merkittävää epätietoisuutta siitä, missä tapauksissa voimassa olevan osuuskuntalain vaikeutettuja päätöksentekosäännöksiä on noudatettava. Uudessa laissa nämä säännökset olisi käytävä läpi ja pyrittävä täsmentämään lakitekstiä ja siten vältettävä nykyisen tekstin kopioimista uuteen lakiin.

30 §

Ehdotetun pykälän viimeinen virke on OP-Pohjolan mukaan tarpeeton, koska OKLE 5:30–31 §:ssä tarkoitetuissa päätöksissä vaadittavasta osuuden ja osakkeen omistajien kannatuksesta on erillinen säännös luvun 32 §:ssä.

TuKKK kiinnittää huomiota siihen, että pykälässä päätöksentekokriteerin osalta todetaan ainoastaan jäsenten osakkeet ja säännöksessä tulisikin huomioida se, että osakkeet voivat olla myös muiden omistuksessa.

31 §

TuKKK:n mielestä säännöksessä tulisi säätää myös osakkeenomistajan suostumuksesta silloin, kun osakkeen omistaja osallistuu kokoukseen ja hänen oikeuksiaan heikennetään. Turvautuminen pelkästään ehdotuksen 5:32 §:n mukaisesti yleislausekkeeseen ei ole riittävää.

32 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta Asianajajaliitto kannattaa kysymyksessä esitetyn sääntömääräyksen sallimista. Osakkeenomistajalla, joka harkitsee osuuskuntaan sijoittamista, olisi edellä mainitussa tilanteessa mahdollisuus saada tieto sääntömääräyksestä ennen sijoituksen tekemistä, ja näin tehdä sijoituksensa tämä sääntömääräys huomioon ottaen. Asianajajaliitto yhtyy kysymyksen yhteydessä esitettyyn kantaan, että jos sääntömääräys sallittaisiin, laissa tulisi lisäksi säätää, että sen lisäämisen (ml. laajentaminen) edellytyksenä on osuuskunnan kokouksen päätöksen lisäksi kaikkien aiemmin annettujen osuuksien ja osakkeiden omistajien suostumus.

TuKKK katsoo, että osakkeen omistajan moiteoikeudesta tulisi säätää ehdotuksen 24 luvussa, kuten jäsenenkin moiteoikeudesta.

38 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta FK, FSA, Keskuskauppakamari, OP-Pohjola ja Pellervo esittävät, että säännös muutettaisiin kuulumaan seuraavasti: *”Edustajisto on valittava suhteellista vaalitapaa noudattaen, ellei säännöissä muuta määrätä”*. FK, FSA, OP-Pohjola ja Pellervo perustelevat muutosta sillä, että se mahdollistaisi enemmistövaalitavan käyttämisen myös osuuskunnissa. Esimerkiksi yhdistyslaissa on mahdollisuus määrätä käytettävästä vaalitavasta. Suhteellinen vaalitapa mielletään usein poliittisissa vaaleissa käytetyksi vaalitavaksi, eikä se välttämättä sovi liiketoiminnallisiin yrityksiin. Vaalitavan valintamahdollisuuksien laajentaminen voisi osaltaan helpottaa isojen osuuskuntien siirtymistä edustajistopohjaiseen päätöksentekomalliin. Samoin

SOK katsoo, että olisi tarpeen säätää siitä, että säännöissä voitaisiin määrätä edustajiston valinnasta myös suoralla henkilövaalilla. SOK:n ja Keskuskauppakamarin mukaan tarkoituksenmukaisin vaalitapa voi vaihdella tilanteesta riippuen. Keskuskauppakamari täsmentää, että sen vuoksi vaalitapa olisi syytä jättää jäsenten päätettäväksi.

41 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta HallAm ehdottaa, että sääntelyn selkeyttämiseksi voitaisiin harkita, että edustajiston kokousmenettelystä kirjoitettaisiin omat säännöstekstinsä viittaussäännösten sijaan.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta FSA, OP-Pohjola, Pellervo ja SOK katsovat, että hallituksen tai hallintoneuvoston toimivaltaan kuuluvan asian siirtämisen tulee aina edellyttää kaikkien jäsenten yksimielistä päätöstä myös niissä osuuskunnissa, joissa osuuskunnan kokouksen sijasta jäsenten päätösvaltaa käyttää edustajisto. Säännöksen perusteluita tulee muuttaa siten, että hallitukselle tai hallintoneuvostolle kuuluvan asian siirtäminen edustajiston päätettäväksi edellyttää aina edustajiston yksimielisen päätöksen lisäksi kaikkien osuuskunnan jäsenten suostumusta.

SOK katsoo lisäksi, että vaikka päätökseen vaaditaan kaikkien jäsenten suostumus, pitäisi lakiesityksestä poistaa myös osuuskunnan kokouksen mahdollisuus ottaa yksimielisenä päätettäväkseen toimitusjohtajan, hallituksen tai hallintoneuvoston päätösvaltaan kuuluva asia. Osuuskunnan kokous voi nykyisenkin lain mukaan vaihtaa valitsemansa toimielimen jäsenet, mikäli osuuskunnan jäsenistö ei ole tyytyväinen näiden toimintaan. Toimielinten välisten päätöksenteon roolien ja vastuusuhteiden säilyttäminen on myös hyvän hallintotavan mukaista.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta EK: katso ehdotuksen 5:3.2 §:stä sanottu.

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta FSA, Keskuskauppakamari, OP-Pohjola ja Pellervo ehdottavat, että lakiluonnosta tulisi täydentää vielä siten, että jos päätöksellä rajoitetaan jo annettuun osuuteen liittyviä oikeuksia, osuuden ja osakkeen omistajien kannan selvittäminen olisi mahdollista esim. erillisellä etäosallistumisella. FSA:n, OP-Pohjolan ja Pellervon mukaan myös säännöksen perusteluita tulisi selkeyttää vaadittavan menettelyn osalta. Pelkkä viittaus OKLE 5:32 §:ään ei ole riittävän selkeä. Keskuskauppakamari toteaa, että etäosallistuminen olisi erityisen tarpeellista silloin, kun jäsenten määrä on huomattava.

Ehdotetun pykälän 4 momentin osalta HallAm ja Asianajajaliitto ehdottavat, että jatkovalmistelussa olisi harkittava, onko osuuden ja osakkeen omistajille ylipäätään annettava tässä tarkoitettua äänioikeutta, ainakaan jos osuuskunnalla on edustajisto. Tältä osin mallia olisi perusteltua hakea OYL 3 luvun 4 §:n säännöksistä, joissa äänivallattoman osakkeen omistajalle ei automaattisesti synny äänioikeutta, mikäli äänioikeus on haluttu yhtiöjärjestyksessä sulkea pois. Asianajajaliiton mielestä myös osuuskunnan osalta pitäisi sen sääntöjen määräyksellä voida sulkea osuuden- ja osakkeenomistajan äänioikeus pois. Tällöin tällaisiin osuuksiin ja osakkeisiin sijoituksentekoa harkitseva voi saada oikeuksistaan selon sääntöjen kautta ja tehdä päätöksensä sijoittaa tai olla sijoittamatta tämän tiedon perusteella.

Kuntaliitto pitää perusteltuna sitä, että osuuskunnan hallituksen, hallintoneuvoston ja toimitusjohtajan asemasta säädettäisiin mahdollisimman pitkälle osakeyhtiön johtoa vastaavalla tavalla.

Oulun yliopiston mukaan on myönteistä, että tärkeimmät periaatteet osuuskunnan hallinnosta kirjataan lakiin, että osuuskunnan hallinnossa ei tarvitse enää turvautua eräissä epäselvissä kohdissa oikeuskäytännön periaatteisiin, vaan normit saadaan kirjoitetusta laista. Käytännön kannalta, erityisesti maallikkopohjaisesti hoidetuissa pienosuuskunnissa, on myönteistä, että lakiehdotukseen on otettu selvä sääntö siitä, miten osuuskunnan hallitus saadaan koolle, jos hallituksen puheenjohtaja ei kykene tai ei halua hoitaa osuuskunnan hallintoa (OKLE 6:5.1 §).

HallAm viittaa lausunnossaan hallintoneuvostolle ehdotuksessa annettuun osakeyhtiölakia laajempiin tehtäviin ja toimivaltaan. HallAm kannattaa osakeyhtiöiden ja osuuskuntien sääntelyn yhdenmukaistamista. Ehdotuksen perustelu ”osuuskuntien hallintoneuvostojen laajemmasta toimivallasta ei ole todettu syntyneen käytännön ongelmia” ei HallAmin mielestä ole riittävä syy sille, että hallintoneuvostolle mahdollistetaan selkeästi erilainen rooli kuin osakeyhtiössä. Etenkään toimitusjohtajan valintaa (OKLE 6:20.1 §) ei tulisi antaa kenenkään muun kuin hallituksen tehtäväksi. Yleisesti hyväksytyn corporate governance -ajattelutavan mukaan toimitusjohtajan valinta liittyy vastuuseen hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (aina hallituksen tehtävä ks. OKLE 6 luvun 2 § 1 momentti ja OKLE 6 luvun 21 § 2 momentin kohta 5). Toimitusjohtajan tulee nauttia hallituksen luottamusta ja hallituksen tulee yksinomaisesti voida ottaa ja erottaa toimitusjohtaja.

HallAm toteaa, että osuuskuntamuodossa jäsenten tarpeellinen vaikutusvalta on toteutettavissa luontevasti ja selkeästi edustajiston kautta. Hyvään hallinnointiin kuulumattoman roolin antaminen hallintoneuvostolle ei tämänkään vuoksi ole perusteltua. HallAm esittää vielä harkittavaksi mallia, jonka mukaan osuuskunnassa, jossa on edustajisto, ei voisi (tämän lisäksi) olla hallintoneuvostoa.

8 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta VYY toteaa, että hallituksen jäsenten valintaa koskevan säännöksen selventäminen on tarpeen ja voimassa olevan lain 5:1 § tulisi korvata ehdotetulla säännöksellä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta VYY ehdottaa, että säännöstä olisi syytä tarkistaa sanamuodon osalta seuraavasti: ”Hallitus valitsee *keskuudestaan* puheenjohtajan.”

14 §

VYY pitää ehdotettua pykälää parannuksena voimassaolevan lain säännökseen nähden. Se mahdollistaa sen, että uuden jäsenen valinta voidaan lykätä seuraavaan osuuskunnan kokoukseen, jos hallituksen jäsen eroaa kesken kauden ja uuden valinta kuuluu osuus-

kunnan kokoukselle. VYY:n mukaan pykälässä olisi myös syytä tuoda esiin, kuinka menetellään, jos hallitus ei ole päätösvaltainen jäsenen erottua eikä varajäsentä ole ja uuden jäsenen valinta kuuluu osuuskunnan kokoukselle. VYY kysyy, onko ylimääräisen yhtiökokouksen koolle kutsuminen ainoa tapa korjata tilanne.

OP-Pohjola huomauttaa, että lakiehdotuksen perusteluiden mukaan lakiehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siinä, että mikäli hallituksen valinta kuuluu osuuskunnan kokoukselle, valintaa voidaan lykätä seuraavaan osuuskunnan kokoukseen. OP-Pohjolan mukaan lakiehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa lakia. OP-Pohjolan mukaan sen sijaan lakiehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siinä, että myös silloin, kun hallituksen valinta kuuluu hallintoneuvostolle, hallituksen jäsenen valintaa voidaan lykätä. Tältä osin lakiehdotuksen perusteluissa osuuskunnan kokous on korvattava hallintoneuvostolla.

20 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin osalta VYY katsoo, että eri tehtäviin valittavien osalta olisi kuitenkin syytä säilyttää voimassa olevan lain vaatimus kirjallisesta ja allekirjoitetusta suostumuksesta, koska sen jättäminen pois luetaan helposti niin, että suostumusta ei tarvita lainkaan. Lisäksi osuuskunnissa voi aiheuttaa päänvaivaa se, millainen suostumus on riittävä – tarvitaanko se paperilla vai riittääkö puhelimessa annettu vastaus.

21 §

Metsäliiton mukaan on hyvä, että hallinto-orgaanien toimivaltakysymyksiä on täsmennetty osakeyhtiölakia vastaavasti. Osuuskuntamuotoisessa toiminnassa on kuitenkin perusteltua säilyttää ehdotetulla tavalla hallintoneuvoston toimivaltamahdollisuudet samanlaisena kuin aiemmin. Perinteisesti hallintoneuvostolla on ollut vahvempi omistajastrateginen ja tasapainottava rooli osuuskunnissa kuin osakeyhtiössä. Tätä roolia korostaa mm. se, että hallituksen jäsenet valitsee useimmissa tapauksissa hallintoneuvosto. Tämä ero on perusteltua säilyttää, koska edustajiston tai osuuskunnan kokouksissa saattaisi syntyä päätösten taustalle sellaisia äkillisiä voimasuhteita, joiden vaikutukset osuuskuntien toimintaan eivät välttämättä olisi aina positiivisia. Osuuskunnissa toimiva hallintoneuvosto, joka edustaa laajasti omistajakenttää, luo hallinnolle ja toiminnalle vakautta, erityisesti tuottajaosuuskuntien näkökulmasta.

EK pitää perusteltuna säilyttää ehdotuksen mukaisella tavalla hallintoneuvoston toimivaltamahdollisuudet entisellään.

26 §

VYY:n mukaan voimassa olevan lain tapaan säännöstä olisi syytä selventää niin, että toiminimen kirjoittaminen kuuluu osuuskunnan edustamiseen.

Coop katsoo, että toiminnantarkastus pitäisi oletuksena rajoittaa vain tietyn jäsenmäärän, esim. 10 ylittäviin osuuskuntiin. Sitä pienemmissä yleensä kaikki osallistuvat hallintoon niin, ettei tarkastukselle ole suurta tarvetta. Lisäksi voi olla hyvin vaikeaa löytää esteetön asiasta kiinnostunut tarkastaja osuuskunnassa, jossa kaikki ovat palvelussuhteessa, kaikki tai suurin osa hallituksen jäseniä ja muut osuuskunnan toiminnasta edes jotain tietävät edellisten perheenjäseniä. Toki ehdotuksessakin mainitaan, että säännöillä voidaan luopua toiminnantarkastuksesta, mutta se edellyttää jäseniltä aktiivista toimintaa ja tietoa.

TILA, EK ja TSOK toteavat, että niissä pienissä osuuskunnissa, joissa ei ole velvollisuutta valita tilintarkastajaa, olisi valittava toiminnantarkastaja, ellei säännöissä määrätä toisin. Näin ollen monet pienet osuuskunnat joutuisivat muuttamaan sääntöjään, elleivät ne halua tilintarkastusta ja toiminnantarkastusta. Tämä merkitsisi pienille osuuskunnille aiheetonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. TILA, EK ja TSOK viittaavat tilintarkastuslain voimaantullessa noudatettuun kevennettyyn menettelyyn, jossa pienet yhteisöt saattoivat ilman yhtiöjärjestyksen muuttamista ilmoittaa PRH:lle päätöksestään olla noudattamatta tilintarkastajan valintaa koskevia säännöksiä yhtiöjärjestyksessään. PRH merkitsi päätöksen alennetulla muutosmaksulla kyseisen yhteisön kaupparekisteriotteeseen ilman, että yhtiöjärjestystä olisi tullut muuttaa. Menettely soveltunee myös osuuskuntalain muutoksen toteuttamisvaiheeseen. TSOK esittää siirtymäajan pituutta koskevan kysymyksen.

TILA viittaa myös luonnoksen taustamuistion mainintaan toiminnantarkastuksesta ”maallikkotilintarkastuksena”. TILA toteaa, että tilintarkastus, toiminnantarkastus ja erityinen tarkastus ovat eri toimintoja, joilla on erilaiset tavoitteet ja sisällöt. Niistä voidaan säätää samassa luvussa, mutta käsitteet on pidettävä ainakin lakiehdotuksen perusteluissa selvemmin erillään toisistaan. Toiminnantarkastus ei voi miltään osin olla tilintarkastusta, eikä sitä pitäisi rinnastaa edes maallikkotilintarkastukseen. Vaarana on muuten tilintarkastukseen liittyvän odotuskuilun kasvaminen ja käsitteiden hämärtyminen. Viittaamalla maallikkotilintarkastukseen lakiehdotuksen perusteluissa ei voida selventää toiminnantarkastuksen sisältöä.

TILA huomauttaa, että toiminnantarkastajat ovat maallikoita, joiden toimintaa mikään viranomainen ei seuraa eikä valvo. On kyseenalaista, voisiko Suomessa muodostua luonnoksessa mainittua hyvää toiminnantarkastustapaa, koska ei ole olemassa sellaista tahoa, jossa joku dokumentoisi tai julkaisisi huolellisten toiminnantarkastajien yleisesti noudattamaa toimintakäytäntöä. Muuten TILA pitää lakiluonnoksen 7 lukua asianmukaisena.

HTM-tilintarkastajat ry ja KHT-yhdistys eivät kannata ehdotusta toiminnantarkastuksesta. HTM-tilintarkastajat ry:n näkemyksen mukaan osuuskunnan tulisi aina valita hyväksytty tilintarkastaja varmistamaan tilinpäätöksen oikeellisuus. Käytännössä tilintarkastajan tarpeellisuutta osuuskunnassa mittaavat myös osuuskunnan yksilölliset tarpeet. Myös pieniin osuuskuntiin on mahdollista syntyä osuuskunnan toiminnan kannalta merkittäviä riskejä mm. verotuksellisesti. Isännättömän rahan valvonnan turvaamiseen hy-

väksytyt tilintarkastajat ovat jo olemassa oleva ja hyvin toimiva järjestelmä. HTM-tilintarkastajat ry:n näkemyksen mukaan tilintarkastusta tulisi lisäksi edellyttää aina, kun osuuskunta saa avustusta julkisista varoista. Avustuksia saaviin osuuskuntiin kohdistuu tavallista suurempi tarve hyväksytyn tilintarkastajan valitsemiseksi. Hyväksytyllä tilintarkastajalla on pätevyys valvoa, että osuuskunnalle myönnetyt avustukset todella käytetään siihen tarkoitukseen, johon ne on myönnetty.

HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistyksen näkemysten mukaan toiminnantarkastus ei ole keino varmistua tilinpäätöksen oikeellisuudesta. HTM-tilintarkastajat ry:n mukaan toiminnantarkastaja-nimitys antaa kuvan asiantuntevammasta tarkastuksesta, mistä todellisuudessa on kysymys. Toiminnantarkastus on käytännössä sattumanvaraisen osaamisen omaavien henkilöiden suorittamaa tarkastusta, mutta ei siis tilintarkastusta. KHT-yhdistys katsoo, ettei lakiehdotuksen mukaan toiminnantarkastajalta ei edellytetä riittävän ammattimaista tilintarkastusosaamista, joten ei myöskään voida edellyttää, että toiminnantarkastaja maallikkona voisi varmistaa uskottavasti ja riittävästi tilinpäätösten oikeellisuutta. KHT-yhdistys kiinnittää huomiota siihen, ettei myöskään ole olemassa ohjeistusta siitä, miten toiminnantarkastus tulee suorittaa. Näin ollen toiminnantarkastaja jää ilman ohjeistusta siitä, miten hänen tulisi toimia ”hyvän tarkastustavan” mukaisesti. Toiminnantarkastajan kannalta tilanne on erittäin ongelmallinen, varsinkin kun toiminnantarkastajalle ollaan sääntelemässä laajaa vahingonkorvausvastuuta tehtävästään.

HTM-tilintarkastajat ry:n kiinnittää huomiota siihen, että toiminnantarkastajan vastuusta, riippumattomuudesta, osaamisesta jne. on säädetty laissa, muttei kuitenkaan ole tahoa, joka toiminnantarkastajan toimintaa arvioi ja valvoo. HTM-tilintarkastajat ry kysyy, mikä on toiminnantarkastajan oikeusturva. Arvioidaanko, että hän ei hallinnut tehtäväänsä ja vastuu raukeaa? Mitä jää tällöin jäljelle toiminnantarkastus-tehtävän merkityksestä?

HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistys kiinnittävät huomiota lakiehdotuksen perusteluihin, joiden mukaan toiminnantarkastukseen voisivat tulla sovellettavaksi myös ne tilintarkastuslain säädökset, joita sovelletaan erityislakiin tai erityistoimeksiantoon perustuvaan toimeen, mikäli toiminnantarkastajaksi valitaan hyväksytty tilintarkastaja. HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistyksen näkemysten mukaan tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan roolit tulee pitää selkeästi erillään. HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistyksen mukaan (KHT-yhdistys: tilintarkastuslain nojalla) hyväksytyn tilintarkastajan ei tule voida toimia toiminnantarkastajana. KHT-yhdistyksen mielestä tilintarkastajan toimiminen toiminnantarkastajana aiheuttaisi merkittävää sekaannusta, vääriä odotuksia ja johtaisi käytännössä epäselvyyksiin siitä, mitä oikeusnormistoa kulloinkin tulisi noudattaa toiminnantarkastajan tehtävän arvioinnissa. Kyseessä olisi tilintarkastuslain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilintarkastajan ominaisuudessa harjoitettu muu toiminta. Tällöin tilintarkastajan tulee noudattaa hyvää tilintarkastustapaa, johon kuuluu myös tilintarkastusalan standardien noudattaminen. KHT/HTM myös poikkeuksetta allekirjoittaisi toiminnantarkastuskertomuksen KHT:na/HTM:nä. HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistyksen mukaan ei tule olla mahdollista, että maallikko ja hyväksytty tilintarkastaja valitaan suorittamaan samaa tehtävää, mutta heidän tekemäänsä työtä arvioitaisiin eri perustein. KHT-yhdistyksen mukaan tämä johtaa tulkinnallisesti epäselvään ja kiistanalaiseen lainsäädäntöön.

KHT-yhdistys pitää tärkeänä myös sitä, että tilintarkastajan ja tarkastuskohteen johdon tehtävät ja roolit pidetään selkeästi erillään. Tästä syystä ja muutoinkin selvyyden vuoksi KHT-yhdistyksen mielestä olisi hyvä lisätä osuuskuntalakiin, että osuuskunnan hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot osuuskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

TEM toteaa, että osuuskuntien tilintarkastuksen on oltava sisällöltään ja tavoitteiltaan vastaavaa kuin muissa yhteisömuodoissa. Tilintarkastuksen ja toiminnantarkastuksen erot pitäisi määritellä selkeästi. On syytä muistaa, että toiminnantarkastusta suorittavia tahoja ei valvo mikään elin, kuten valvotaan tilintarkastuksen suorittajia. Näin ollen toiminnantarkastusten taso voi vaihdella.

Tilintarkastuksen merkitys on Verohallinnolle tärkeä. Verotuksen kannalta tilintarkastuspakon säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla on perusteltua. Verotukseen annettavien tietojen laadukkuus on verotuksen toimittamisen, verovalvonnan, harmaan talouden torjunnan sekä verojen perinnän kannalta merkittävä tekijä. Tilintarkastuspakon poistaminen asettaa kirjapidon luotettavuusvaatimuksen vaaraan.

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan (TILA) mielestä on tärkeää, että uudessa osuuskuntalaissa tilintarkastusta ja tilintarkastajaa koskeva sääntely selvästi erottuvat muista valvonnan muodoista. On tärkeää, että tilintarkastus osuuskunnissa on luonnoksen mukaisella tavalla sisällöltään ja tavoitteiltaan samanlaista kuin muissa keskeisissä yhteisömuodoissa.

TuKKK:n mukaan toiminnantarkastuksen tarpeellisuutta osuuskunnassa saattaisi olla aiheellista arvioida uudelleen. Vaihtoehtoisesti tulisi huolehtia siitä, että toiminnantarkastus on otettu kattavasti huomioon myös muussa kuin itse toiminnantarkastusta koskevissa säännöksissä.

5 §

E-S Avi toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa tämänkään muutoksen johdosta, jolla osuuskuntalakia uudistetaan vastaamaan muuta yhteisölainsäädäntöä.

7 §

VYY pitää ehdotusta toiminnantarkastajan valinnasta tarkoituksenmukaisena, koska tilintarkastuslain siirtymäsäännöksen mukaan pieni osuuskunta voi jatkossa kokonaan luopua lakisääteisestä tilintarkastuksesta.

14 §

Ehdotetun pykälän 3 momentin osalta Asianajajaliiton kanta on, että erityisen tarkastuksen yhteydessä tilintarkastajan ohella myös esimerkiksi asianajajan käyttö avustajana tulisi aina olla jäsenelle sallittua.

8 luku

TEM toteaa yleisesti, että tilinpäätökseen esitetyt muutokset, jotka helpottavat osuuskuntien ja osakeyhtiöitten tilinpäätösten vertailua, ovat kannatettavia.

1 §

KHT-yhdistyksen mukaan kirjanpitolain (7a:2 §) säännösten perusteella pörssiosuuskunnan tulee laatia konsernitilinpäätös (tai tilinpäätös, jos se ei ole kirjanpitolain mukaan velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä) kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IFRS) noudattaen. Tämän vuoksi KHT-yhdistys katsoo, että osuuskuntalakiuudistuksen valmistelussa tulisi arvioida myös IFRS-standardien vaikutus osuuskunnan tilinpäätöksen laadintaan (erityisesti oman pääoman määrittely, sillä osa osuuspääomasta voidaan joutua kirjaamaan velaksi (IFRIC 2)). KHT-yhdistys haluaa tuoda esiin myös kysymyksen siitä, tulisiko pörssiosuuskunnalla olla tavallista osuuskuntaa tiukemmat omaa pääomaa koskevat vaatimukset, kuten on säädetty myös pörssiyhtiöille.

TEM:n mukaan voitto-käsitteen ottamista käytettäväksi osuuskunnan omalla päätöksellä osuuskunta-ajatteluun selkeästi kuuluvan ylijäämä-käsitteen vaihtoehtona pidetään hyväksyttävänä. Selkeyden vuoksi voitaisiin nimenomaisesti säätää, että sääntöjensä mukaan voittoja tavoitteleva osuuskunta voi käyttää tilikauden ylijäämän sijasta ilmaisua tilikauden voitto ja vastaavasti alijäämän sijasta ilmaisua tilikauden tappio.

9 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin perusteluiden osalta OP-Pohjola huomauttaa virheellisestä lakiviittauksesta. Perusteluissa mainitut VOKL 8:6.3 §:n 1 ja 2 kohdat pitäisi olla VOKL 6:8.3 §:n 1 ja 2 kohdat.

III OSA
RAHOITUS

9 luku

Yleistä

TEM, TuKKK, EK, FK, FSA, KHT-yhdistys, Metsäliitto, OP-Pohjola, Pellervo, POP ja SVA katsovat yleisesti, että oman pääoman ehtoista rahoitusta koskevat muutokset saattavat parantaa tai parantavat osuuskuntien mahdollisuuksia saada lisärahoitusta. POP toteaa, että osuuskunnan osakkeiden vapaa luovutettavuus tuo mahdollisuuden jälkimarkkinoiden syntymiselle. FK:n, FSA:n, OP-Pohjolan, Pellervon ja POP:n mukaan oman pääoman rahoituksen saaminen kuitenkin edellyttää osuuskunnan osakkeiden osalta, että niille todella muodostuvat aidot jälkimarkkinat. EK, FSA, OP-Pohjola ja Pellervo kiinnittävät lisäksi huomiota säännösten mahdollistamaan monipuolisempaan pääomarakenteen käyttämiseen. Samoin Metsäliitto mainitsee mahdollisuudet rakentaa kannuste-, palkitsemis- ja sitouttamisjärjestelmiä sekä toteuttaa erilaisia yritys- ja pääomajärjestelyitä. Metsäliiton mukaan lisäosuuksien korvaaminen erilajisilla osuuksilla ja sijoitusosuuksien korvaaminen osakkeilla tuo myös kaivattua selkeyttä yhdessä vapaan oman pääoman ja sidotun pääoman uuden määrittelyn kanssa. Metsäliitto toteaa lisäksi, että tulevaisuudessa rahoitusvälineiden käyttö ei vaadi välttämättä sääntömääräystä, vaan osuuskunnan kokouksella tai edustajistolla on mahdollisuus niiden käyttöön tai valtuutuksen antamiseen niistä hallitukselle ilman nimenomaista sääntömääräystä. Muutoksella edistetään jäsen- ja sijoittajarahoituksen hankintaa.

Tradekan mukaan ehdotetut muutokset ja sääntelyn yksinkertaistaminen ovat perusteltuja (ks. kuitenkin osake-termistä alempana sanottu). Voimassa olevassa laissa omaksuttu varsin yksityiskohtainen sääntely on osoittautunut tarpeettoman yksityiskohtaiseksi, jäykäksi ja myös vaikeaselkoiseksi.

Coop:in mukaan jäsenyyteen liittyvä perusosuus pitäisi edelleen selvästi erottaa muista rahoituselementeistä eikä sitä pitäisi sallia annettavaksi muille kuin jäsenille. On vaikea nähdä syytä siihen, miksi perusosuuksia pitäisi antaa muille. Muille kuin jäsenille annettu perusosuus johtaa helposti vaatimuksiin siihen liittyvästä äänioikeudesta ja voitonjaosta, miksi muuten osuuksia otettaisiin. Sijoitustoimintaa varten pitää olla eri välineet kuin jäsenyyden vaatimat. Etenkin, mikäli osake-sana ja sitä vastaavat sijoitusvälineet ovat osuuskuntien käytössä, ei liene tarvetta perusosuuksien sallimiseen ei-jäsenille.

Osakkeet

FK, FSA, OP-Pohjola ja Pellervo toivovat sijoitusosuus- ja sijoitusosuuspääomatermien korvaamisen osake- ja osakepääoma-termeillä hälventävän sijoittajien epäluuloja sekä lisäävän rahoitusvälineen käytettävyyttä pääomanhankinnassa. POP:n mukaan termien muuttaminen voi tuoda selkeyttä ja uusia mahdollisuuksia osuuskuntien pää-

omahankintaan. Toisaalta TEM, TuKKK, EK, Suomen Kaupan Liitto, FSA, OP-Pohjola, Pellervo ja SVA pitävät vaarana sitä, että sijoitusosuus-käsitteen korvaaminen osake-käsitteellä osakeyhtiölakia vastaavasti saattaa antaa sijoittajalle virheellisen kuvan rahoitusvälineen tosiasiallisesta luonteesta.

TEM:n mukaan käytettävien termien muutos saattaa aiheuttaa sijoittajakunnassa epäselvyyttä siitä, mistä yhteisömuodosta on kyse. Lisäksi osuuksien omistajan ja osakkeen omistajan voi olla vaikea hahmottaa, minkä arvoinen hänen osuutensa ja/tai osakkeensa on ja mikä on näiden välinen etuoikeusjärjestys. Yhtiön johdon tulisi antien yhteydessä tavalla tai toisella varmistaa, että osuuskunnan jäsenet ymmärtävät antien vaikutuksen heidän omistukseensa. Myös FK on lausunnossaan viitannut tarpeeseen varmistaa osakkeen merkitsijöiden ymmärtävän, ettei osuuskunnan osakkeessa ole kyse täysin samanlaisesta osakkeesta, kuin osakeyhtiön osake on. TuKKK:n mukaan osuuskuntien pääomahuollon parantamisen ei tulisi kuitenkaan yksinään olla peruste osake-nimitykselle, jos se on omiaan aiheuttamaan väärinkäsityksiä rahoitusinstrumentin luonteesta sijoittajien keskuudessa.

FSA ja Pellervo toteavat lisäksi, etteivät ne usko, että sijoitusosuuksien ja sijoitusosuuspääoman korvaaminen laissa termeillä osuuskunnan osake ja osuuskunnan osakepääoma, liudentavat osuuskuntaa omana, osakeyhtiöstä merkittävästi poikkeavana omana yritysmuotonaan. Termit osuuskunnan osuus ja osuuskunnan osuuspääoma on luonnollisesti säilytetty lakiluonnoksessa. Ilmeisen todennäköistä on, että myös tulevaisuudessa osuuskunnan osuuspääoma tulee muodostamaan ylivertaisesti merkittävämmän aseman osuuskunnissa kuin osuuskunnan osakepääoma. Pellervo toteaa, että esimerkiksi sijoitusosake- ja sijoitusosakepääoma-käsitteitä harkittaisiin jatkovalmistelussa.

Tradekan mukaan terminologian osalta, erityisesti osake-sanan osalta, tulisi kuitenkin jatkovalmistelussa vielä kertaalleen pohtia, olisiko terminologiaa mahdollista muuttaa sellaiseksi, että se paremmin vastaisi vallitsevaa käsitystä osuuskunnista osakeyhtiöistä poikkeavana yhtiömuotona. Esityksen mukaan osakkeet vastaisivat osakeyhtiön äänettömiä ja jako-osattomia osakkeita. Yleisesti osakkeisiin mielletään kuitenkin liittyvän nimenomaan äänivaltaa. Osuuskunnan osakkeisiin ei kuitenkaan voida ehdotuksenkaan mukaan liittää äänivaltaa. Laajemminkin voidaan kysyä, onko ”osuuskunnan osakkeelle” synnytettävissä myöhemminkään sellaista vakiintunutta sisältöä, joka itsessään voisi helpottaa osuuskuntien oman pääoman ehtoisen rahoituksen hankkimista.

Coop katsoo, että vakiintuneen kielenkäytön mukaan osakkeita ja osakepääomaa on ollut vain osakeyhtiöissä. Ehdotettu sijoitusosuuksien sääntelyn selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen suhteessa osakeyhtiölakiin sinänsä on tervetullutta ja kannatettavaa, mutta olisi vielä tarkoin harkittava, onko syytä muuttaa ja sekoittaa kieleen vakiintuneita, eri yritysmuotoja hyvin kuvaavia termejä. Entinen sijoitusosuus ja sijoituspääoma erottavat osuustoiminnallisen yrityksen riittävästi osakeyhtiöstä. Perusteluissa mainitaan, että sijoitusosuus on jäänyt vähäiselle käytölle, mikä pitänee paikkansa, mutta termin muuttaminen osakkeeksi tuskin mitenkään sinällään lisää sen käyttöä.

SOK:n mukaan erityisen vierasta osuuskuntamuodolle on osake-, osakepääoma-, osakkeenomistaja- ja optio-termien tuominen osuuskuntalakiin. Sijoitusosuus on jäänyt terminä ja rahoitusinstrumenttina tuntemattomaksi, mutta osuuskunnan liikkeelle laskema

osake on ihan yhtä tuntematon. Se, että osuuskunnalla olisi sekä osuuksia että osakkeita, ei ainakaan selkiyttäisi asiaa nykytilanteesta. Äänivallattomaan osakkeeseen ei myöskään liity sellaisia oikeuksia, jotka kuluttaja liittää yleensä osakkeeseen (äänivalta). Myös optio-käsitteen tuominen osuuskuntalakiin lisää turhaan mielikuvaa osuuskunnasta osakeyhtiöön rinnastuvana pääomayhtiönä. Termit aiheuttavat mielikuvan ”hybridiyhtiöstä” ja ovat todennäköisesti omiaan aiheuttamaan lisää sekaannusta osuuskunnan ja osakeyhtiön välillä. Lakiesityksen säännökset osakkeista ja maininnat osakkeenomistajista, osakepääomasta ja optioiden antamisesta luovat väärää mielikuvaa osuuskunnista ja osuustoiminnan tarkoituksesta. Termien sisällyttäminen vaikeuttaa myös pykälien lukemista ja koko lain sujuvuutta. SOK:n mukaan nimityksen vaihtaminen vaikuttaa turhalta myös, koska osuuskunta voi hankkia lisärahoitusta joka tapauksessa erilajisilla osuuksilla. Jäsenyyteen perustuva äänivallaton lisäosuus sopii osakkeita paremmin osuuskunnan pääomittamiseen. Osuuspääoman palautusvelvollisuuteen voidaan nykyisenkin lain mukaan lisäosuuksien antipäätöksessä määrätä erilaisia määräaikoja, jolloin osuuspääomaa voidaan pitää osakepääomaan verrattavan oman pääoman eränä.

Keskuskauppakamarin mukaan osuuskunnan sijoitusosuudesta jatkossa käytettävän osake-nimityksen muuttamista tulee harkita. Termi on omiaan johtamaan sijoittajia harhaan, koska uusi instrumentti ei sisällöltään vastaa osakeyhtiön osaketta. Sama muutostarve koskee muita vastaavia termejä, joiden sisältö tosiasiassa poikkeaa osakeyhtiölaista.

KHT-yhdistyksen mukaan lainvalmistelussa on syytä kiinnittää huomiota mahdollisuuksiin antaa osuuskuntien osakkeenomistajille myös joitakin vastaavia oikeuksia kuin osuuskunnan jäsenillä on. Näinhän on OYL:ssa tehty äänivallattomien osakkeiden suhteen (OYL 3:4). Nämä oikeudet voisi OYL:ia vastaavasti olla mahdollista sulkea pois osuuskunnan säännöissä.

HallAm kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen mukaisiin osakkeisiin ei lähtökohtaisesti liity lainkaan hallinnointioikeuksia. Taloudellisetkin oikeudet poikkeavat osakeyhtiön osakkeesta, sillä osuuskunnassa oikeus osuuskunnan varoihin rajoittuisi sääntöjen nimenomaisiin määräyksiin, eikä siten olisi samalla tavoin residuaalinen kuin osakeyhtiössä. Osuuskuntalakiin pintapuolisesti perehtyvän voi kuitenkin olla vaikeaa havaita tätä olennaista eroa eri yhteisömuotojen samannimisen ”osake”-instrumentin välillä. Erityisesti OKLE 1 luvun 7 § voi olla suorastaan harhaanjohtava. HallAm ehdottaa harkittavaksi toisen termin kuin ”osakkeen” käyttämistä ko. instrumenteille.

SVA kiinnittää huomiota siihen, ettei osuuskunnan osake tuota äänioikeutta eikä lähtökohtaisesti tuota mitään suoraan lakiin perustuvia jako-osaisia oikeuksia. SVA:n mukaan sinällään on perusteltua, että nykyisen osuuskuntalain vähämerkitykselliseksi jäänyttä sijoitusosuuksia koskevaa sääntelyä uudistetaan. Nykyisen osuuskuntalain sijoitusosuuden korvaavalle instrumentille olisi syytä määritellä jokin muu nimitys. SVA toteaa myös, että oman pääoman erien ja instrumenttien terminologia tulee ottaa huomioon verolainsäädännön näkökulmasta.

TEM:n mukaan osakeyhtiöoikeudellisen terminologian käyttäminen perinteisten osuuskuntatermien sijasta saattaa aiheuttaa sekaannusta. Olisi selkeämpää käyttää jo vakiintuneita osuuskuntiin liittyviä termejä, jotta väärinkäsityksiltä vältytään.

TuKKK:n mielestä tämä uudistus ei ole toteutettavissa ainoastaan ”teknisesti”, vaan muutos edellyttää osuuksien ja osakkeiden keskinäisten suhteiden selvittämistä perusteellisesti ainakin lain esitöissä ja myös ehdotuksen säännöksiä tulisi täsmentää. Ongelmallisia ristiriitatilanteita osuuksien ja osakkeiden välille syntyy ainakin silloin, jos osakkeiden tuotto on sidottu osuuskunnan voittoon. Toinen täsmennystä edellyttävä kysymys koskee osakkeen omistajan oikeuksien toteuttamista silloin, jos hänen asemansa tulee loukatuksi eikä hän ole jäsen, jolloin hänellä ei ole jäsenen oikeussuojakeinoja käytettävissään. TuKKK toteaa, että mahdollisesti tehtyä kansainvälistä vertailua siitä, miten yhtäältä jäsenten osuuksien ja toisaalta muiden kuin jäsenten omistamien sijoitusinstrumenttien keskinäiset suhteet on järjestetty lainsäädännössä, olisi hyvä avata lain esitöissä.

TuKKK:n ja FK:n mielestä tulisi huolehtia siitä, että osuuskunnan osake on riittävän läpinäkyvä rahoitusväline. Vaarana on, että laajoille sijoittajaryhmille muodostuu väärinkäsitys, että osuuskunnan osake vastaisi osakeyhtiön osaketta, vaikka ne ovat toisistaan poikkeavia. TuKKK:n mukaan sääntelylliset ongelmat liittyvät juuri osakkeiden mahdolliseen voitto-osuuteen. Toisaalta muiden kuin jäsenten omistamien rahoitusvälinen voitto-osuutta tyypillisempi piirre on niiden kiinteä tuotto. Tämä on olennainen eroavaisuus suhteessa osakeyhtiön osakkeisiin, jotka ovat käytännössä aina voitto-oikeuden tuottavia. EK:n jäsenistön näkemykset terminologian osalta eivät ole tältä osin yhdenmukaiset. Joissakin kuluttajaosuuskunnissa kannatetaan nykyisen lain mukaisen terminologian säilyttämistä (tulisi olla sijoitusosuus ja sijoitusosuuspääoma, ei tulisi käyttää termejä osake ja osakepääoma). TuKKK ja EK toivovat jatkovalmistelussa vielä harkittavan terminologian pohtimista.

Hagen Henrÿ toteaa, että epäilemättä kilpailupaineiden vuoksi osuuskunnilla tulee olla mahdollisuus, siinä määrin kuin mahdollista, samoihin rahoitusvälineisiin kuin muilla yhteisömuodoilla. Tätä ei kuitenkaan tule tehdä osuuskuntamuodon ominaispiirteiden kustannuksella, esimerkiksi yhtiöittämällä osuuskuntia. Hagen Henrÿn mukaan on olemassa muita vaihtoehtoja kunnioittava osuuskunnan peruspiirteitä ja periaatteita, jotka ovat löydettävissä mm. ILO:n suosituksesta 193 (2002), Norjan osuuskuntalain valmisteluaineistosta (2007); eurooppaosuuskunta-asetuksen 79 artiklan perusteella luodut Euroopan osuuskuntaoikeuden periaatteet; sekä Euroopan yhteisön tuomioistuimen yhdistetyt tapaukset C-78/08 ja C-80/08.

Hagen Henrÿn mukaan osake- ja omistaja-käsitteet ovat herkkiä ja muutokset menevät käsitteistön teknisen uudistamisen ulkopuolelle. Hagen Henrÿn mukaan sijoitusosuuksien käyttämättä jättäminen ristiriitaisen terminologian ja ristiviittausten vuoksi, vaikka ne voitaisiinkin näyttää toteen, ei oikeuta muutosta. Osake-käsite voi lisätä sekaannusta, koska ihmiset eivät enää erottaisi osuuskunnan ja osakeyhtiön välisiä eroja. Selkeyden ja ohjeistuksen menettäminen (potentiaalisten) jäsenten ja kolmansien osapuolien ja suuren yleisön kannalta saattaa olla tärkeämpää kuin terminologian virtaviivaistamisella saavutettavan hyödyn on ajateltu tuottavan. Myös omistaja-käsite on viite suunnanmuutoksesta, vaikkakin se tehtiin jo voimassa olevan lain aikaisemmassa tarkistamisessa. Mahdollisuus ”sijoittaa” materialisoi muutoksen. Se luo mahdollisen ristiriidan sijoittajien ja jäsenten välille. Olipa sijoittajilla äänioikeus tai ei, he odottavat sijoitukselleen korkeaa tuottoa. Tuottoa tavoitteleva johtaminen eroaa palveluiden tuottamista jäsenille tavoittelevasta johtamisesta. Osuuskunnilla on taloudellisten tavoitteiden lisäksi muita-

kin tavoitteita. Tasapainon löytäminen on vaikeaa, ja se on mahdotonta siinä tapauksessa, että sijoituksia on hallinnoitava. Äänioikeudettomat sijoittavat saattavat vaatia korkeampaa tuottoa, koska heillä ei ole äänioikeutta. Myös osuustoiminnan yhdistysluontoisuus kärsii siitä, että osuuskunnalla on (nimettömiä) sijoittajia.

Lisäosuudet

Pellervon, FSA:n, OP-Pohjolan ja FK:n, mukaan lisäosuuksien sääntelystä luopuminen ja erilajisten osuuksien tuottamista oikeuksista määrääminen säännöissä selkiyttää jäsenten ja osuudenmerkitsijöiden asemaa, kun osuuksien erot ilmenevät suoraan säännöistä eikä monimutkaisista lain viittaussäännöksistä. Toisaalta kun lisäosuuksien taloudellisten oikeuksien rajoituksia koskevista olettamasäännöistä luovutaan, niille osuuskunnille, joiden säännöt perustuvat voimassa olevaan lakiin, voi aiheutua ongelmia. Nykyisen lain mukaisiin lisäosuuksiin ei liity esim. oikeutta rahastokorotukseen. Koska tästä on säännökset laissa, eivät kaikki osuuskunnat ole ottaneet siitä määräyksiä sääntöihin. Kun lakiluonnoksen mukaan kaikki osuudet tuottavat jatkossa osuuskunnassa yhtäläiset oikeudet, ja erilajisten osuuksien erilaisista oikeuksista on määrättävä säännöissä, ei riitä, että voimaanpanolailla säännellään vain ennen lain voimaantuloa annetuista lisäosuuksista.

Pellervon, FSA:n, OP-Pohjolan, POP:n ja FK:n, mukaan ongelmaksi muodostuvat ne lisäosuudet, joita koskevat määräykset perustuvat voimassa olevan lain aikaisiin sääntöihin, mutta jotka annetaan uuden lain voimaatulon jälkeen. Jos voimaanpanolailla säännellään vain ennen uuden lain voimaantuloa annetuista lisäosuuksista, tuottavat uuden lain voimaantulon jälkeen annetut lisäosuudet ilman sääntömuutosta yhtäläiset taloudelliset oikeudet kuin voimassa olevan lain 8 luvussa tarkoitetut osuudet. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että ellei sääntöjä muuteta, uuden lain voimaantulon jälkeen annetuilla lisäosuuksilla olisi uuden lain mukaisesti myös oikeus rahastokorotukseen. Voimaanpanolakiin tulisi ottaa säännökset siitä, että kaikkiin lisäosuuksiin, jotka perustuvat voimassa olevan osuuskuntalain aikana annettujen sääntöjen määräyksiin, tulisi soveltaa vanhan lain säännöksiä riippumatta siitä, milloin ne annetaan.

Keskuskauppakamarin mukaan lisäosuuksia koskevan sääntelyn kattavuutta tulisi harkita. Voimassa olevan osuuskuntalain lisäosuuksia koskevien olettamasäännösten kumoamisen johdosta lisäosuuksien sääntely voi jäädä osuuskunnan sääntöjen kattavuudesta riippuen puutteelliseksi. Osuuskuntalain voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää, että ennen uuden lain voimaantuloa annettuun lisäosuuteen ja sääntöjen lisäosuuksia koskevaan määräykseen sovelletaan vanhan lain 11 luvun säännöksiä lisäosuuksista, jollei sääntöjä muuteta. Keskuskauppakamarin mukaan jatkovalmistelussa tulisi harkita säännöksen ulottamista koskemaan myös sellaisia lisäosuuksia, jotka perustuvat voimassa olevan lain aikaisiin sääntöihin mutta jotka annetaan uuden lain voimaantulon jälkeen.

HallAm ja Asianajajaliitto toteavat, että voimassa olevan osuuskuntalain 11 luvussa on säädetty lisäosuuksista tavalla, joka olennaisesti poikkeaa vapaaehtoisiin osuuksiin sovellettavista säännöksistä. Lisäosuuksiin ei esimerkiksi sovelleta suurinta osaa voimassa olevan osuuskuntalain 4 luvun säännöksistä. Ehdotus näyttäisi johtavan olennaiseen

muutoksen tältä osin, sillä OKLE 9 luvun 3 §:n mukaan ehdotetut 5 luvun 19–24 §:t tulisivat sovellettaviksi osuusannissa ja osakeannissa. Koska säännös näyttäisi tarkoittavan olennaista muutosta voimassa olevan osuuskuntalain 11 luvun 3 §:ssä säädettyihin periaatteisiin, muutosta tulisi harkita huolellisesti. Yhdessä ehdotetun 5 luvun 21 §:n 1 momentin avointen säännösten kanssa muutos näyttäisi tarkoittavan olennaisia muutoksia osuuskuntien instrumenttien antamisessa. Tosin tämän arvioimista vaikeuttaa se, että voimassa olevan osuuskuntalain 11 luvun säännökset ovat jossain määrin tai jopa varsin vaikeaselkoisia.

Liittymismaksut

FSA, Pellervo, Kuntaliitto ja VYY kiinnittävät huomiota myös siihen, ettei ehdotuksessa ole liittymismaksuja koskevia säännöksiä. VYY katsoo, että lainvalmistelussa on syytä selvittää tarkkaan ne vaikutukset, joita liittymismaksua koskevan säännöksen (OKL 9:4 §) muuttamisella tai jättämisellä pois osuuskuntalaista voi olla vesiosuuskuntiin.

FSA ja Pellervo pitävät hyvin tärkeänä, että perusteluissa tuodaan selvästi esiin, että sääntöihin voidaan ottaa liittymismaksuja koskevia määräyksiä ja että voimassa olevien osuuskuntien liittymismaksuja koskevat sääntömääräykset jäävät edelleen voimaan. VYY toteaa, että vanhojen osuuskuntien liittymismaksujärjestelmien säilyttämiseksi voimaanpanolaissa säädettäisiin kuitenkin voimassa olevan osuuskuntalain 9:4 §:ää vastaavasti liittymismaksuista niissä osuuskunnissa, joiden sääntöihin on otettu tällainen määräys ennen uuden lain voimaantuloa.

Kuntaliitto ja VYY toteavat, että lähes kaikilla vesiosuuskunnilla on liittymismaksu, jolla vesiosuuskunta rahoittaa vesihuoltoverkostonsa rakentamista ja muita investointeja. Vesihuoltolaitos voi periä liittymismaksun vesihuoltolain (119/2001) 19 §:n mukaisesti, mutta yleensä myös muut vesihuoltolaitokset kuin osuuskunnat veloittavat liittymismaksua.

Ilmeisesti osuuskuntalain mukaisella liittymismaksulla ei ole alun perin tarkoitettu samaa, mitä vesihuoltolain liittymismaksulla tarkoitetaan. VYY:n mukaan rekisteriviranomainen on kuitenkin tulkinnut lakia siten, että vesiosuuskunnan säännöissä voidaan sanoa liittymismaksusta, koska siitä säädetään osuuskuntalaissa. Sen sijaan sääntöihin ei ole voitu ottaa ns. lisäliittymismaksua koskevaa sääntömääräystä, koska siitä ei säädetä laissa. Kuntaliiton ja VYY:n mukaan osuuskuntalain perusteluissa ja voimaanpanolaissa olisi selvyyden vuoksi syytä todeta, että liittymismaksun jättäminen pois osuuskuntalaista ei tarkoita sitä, että vesiosuuskunta ei voisi veloittaa liittymismaksua muun lain (vesihuoltolain) nojalla. Vesihuoltolain mukaisesta liittymis- tai lisäliittymismaksusta voitaisiin määrätä edelleen vesiosuuskunnan taksassa tai hinnastossa kuten aikaisemminkin.

VYY:n mukaan liittymismaksua on vaikea korvata millään toisella maksulla vesiosuuskunnassa, koska sen toiminta on pääomavaltaista. Ennen kuin palvelua voidaan toimittaa, on löydettävä rahoitusta alueellisen verkoston rakentamiseen. Oman pääoman ehtoisen rahoituksen ehdottaminen liittymismaksun vaihtoehdoksi edellyttäisi, että jo lain-

valmistelussa siitä keskusteltaisiin kirjanpitolautakunnan ja verohallinnon kanssa. VYY toteaa, että lisäksi osuuskuntalain 9:4 §:n mukaan liittymismaksua ei palauteta, jollei säännöissä toisin määrätä. Vesiosuuskuntien säännöissä on siis todettu, onko liittymismaksu pelkästään siirtokelpoinen vai siirto- ja palautuskelpoinen. Jos siitä ei mainita enää säännöissä, vesiosuuskuntien tulisi huomata lisätä taksoihinsa ja asiakkaiden kanssa tehtäviin sopimuksiin palautuskelpoisuutta tai -kelvottomuutta koskeva ehto. Sen puuttuminen saattaisi johtaa ongelmiin mm. asioitaessa verohallinnon kanssa.

2 §

Ehdotetun pykälän 3 momentin osalta TuKKK katsoo, että maksuttomien osakkeiden antaminen tulisi olla mahdollista myös osakkeen omistajille. Muutoin esimerkiksi maksutonta osakeantia ei voisi toteuttaa osuuskunnassa loukkaamatta osakkeen omistajien oikeuksia, jos osa osakkeiden omistajista on jäseniä ja osa ei.

6 §

Vastauksena pykälän yhteydessä esitettyyn kysymykseen Asianajajaliitto toteaa, että pörssiosuuskunnan osalta pitäisi säätää merkintäetuoikeuden käytöstä vastaavasti kuin julkisesta osakeyhtiöstä säädetään osakeyhtiölaissa. Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että osakkeenomistajaa koskeva sääntely on mahdollisimman yhtenäistä siitä riippumatta, ovatko osakkeet osakeyhtiön vai osuuskunnan liikkeelle laskemia.

7 §

Ehdotetun pykälän 1–3 momenttien TuKKK toteaa perustuvan osakeyhtiölakiin sen osalta, minne osakkeen merkintähinta kirjataan. TuKKK:n mukaan voidaan kysyä, onko momenttien erilainen olettama ylipäätään perusteltu.

17 §

PRH toteaa, että ehdotetun pykälän toisessa virkkeessä viitataan osakkeen luovutuksen maksamiseen, mutta ei osuuden luovutuksen maksamiseen. PRH esittää harkittavaksi, että lainkohdan sanamuotoa selvennetään. Osuuskunnan hallussa olevia omia osuuksiakaan ei saa ilmeisesti luovuttaa ennen kuin luovutus on täysin maksettu.

10 luku

Suomen Kaupan Liitto ei pidä optio-käsitteen käyttöä ei hyvänä ajatuksena, koska sen käyttö antaa todennäköisesti asiantilasta virheellisen kuvan.

2 §

PRH toteaa, että pykälän 2 momentissa tarkoitettua valtuutusta ei rekisteröitäisi, jos oikeuksien perusteella voidaan merkitä osuuskunnan osuuksia. Osuuksia ja lisäosuuksia ei

merkitä rekisteriin. Osuuskunnan kokouksen antama valtuutus osakkeisiin oikeuttavien optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien antamiseen tulee lainkohdan perustelujen mukaan kuitenkin ilmoittaa merkittäväksi kaupparekisteriin. Osakeyhtiölakiin viitaten PRH esittää harkittavaksi lain sanamuodon täsmentämistä niin, että osuuskuntalain säännöksiin lisättäisiin lauseke, jonka mukaan valtuutuspäätös tulee ilmoittaa rekisteriin merkittäväksi, jos optio-oikeuden perusteella voidaan antaa osuuskunnan osakkeita.

13 luku

1 §

VYY toteaa, että jos ylimääräisen maksun veloittamista koskeva säännös (voimassaolevan lain 14:1 §) jätetään laista pois, sen tilalle tulisi osoittaa jokin muu tapa kerätä varoja osuuskunnan toiminnan aikana ilmenevään tarpeeseen. Ylimääräisellä maksulla jäseniltä voidaan periä osuuskunnalle sen toiminnasta aiheutuneita kuluja sen mukaan kuin siitä sanotaan osuuskunnan säännöissä. VYY:n mukaan lakiehdotuksesta ei käy selvästi ilmi, mitä on tarkoitettu jatkossa korvaamaan ylimääräisen maksun.

14 luku

9 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta Konkurssiasiamies katsoo, että momentissa on käytetty lisämaksujen perimistä käsittelevän velkojainkokouksen koolle kutsumisesta voimassa olevan osuuskuntalain mukaista ilmaisua ”riittävällä tavalla kuulutettu velkojainkokous”. Kun kyseessä ilmeisesti on normaali konkurssilain mukainen velkojainkokous, olisi epäselvyyksien välttämiseksi parempi käyttää ilmaisua ”konkurssilaissa säädetyllä tavalla kokoon kutsuttu velkojainkokous”

15 luku

6 §

Euroclear ottaa kantaa vaatimukseen, jonka mukaan listaamattomien osuuskuntien osalta edellytetään arvopaperikeskuksen suostumusta, ennen kuin tällaisen osuuskunnan arvopaperi (osuus) voidaan liittää arvo-osuusjärjestelmään (voimassa olevan osuuskuntalain 21 a luvun 2 §:n 2 momentti). Euroclear toteaa, että sen tiedossa ei ole, että osuuskunnan osuuksia olisi tällä hetkellä listattu. Arvo-osuusjärjestelmään on kuitenkin liit-

tynyt osuuskunta, joka on toimittanut rekisteriviranomaiselle arvopaperikeskuksen suostumuksen pykälän mukaisesti.

Euroclear toteaa, että osakeyhtiöiden osalta perusilmoituksen liitteistä säädetään kaupparekisteriasetuksen (208/1979) 12 §:ssä. Pykälässä mainitaan tarpeesta liittää ilmoitukseen arvopaperikeskuksen suostumus, mikäli kyse on arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 25 §:n 2 momentissa olevasta osakkeesta eli käytännössä listaamattomasta osakkeesta. Vastaava maininta olisi johdonmukaisuuden vuoksi tarpeellinen myös listaamattomista mutta arvo-osuusjärjestelmään liitettävistä osuuksista. Samalla ehdotuksen perusteluja momentin kumoamisesta voisi tarkentaa mainitsemalla momentin siirtämisestä osuuskuntalaista kaupparekisteriasetukseen, jonne se asiallisesti kuulunee.

IV OSA
OSUUSKUNNAN VAROJEN JAKAMINEN

16 luku

Tradeka katsoo, että ylijäämän käyttöä ja sen jakamista jäsenille koskevat olettamasäännökset on perusteltua säilyttää ehdotetulla tavalla nykyisellään. Ehdotukset ovat Tradekan mielestä perusteltuja.

SOK toteaa, että nykyisen lain ja lakiesityksen mukaan ylijäämää voidaan jakaa jäsenille vain, jos säännöissä on niin määrätty. Osuuskunta käyttää ylijäämän pääasiassa investointeihin, joilla varmistetaan kattavat ja laadukkaat palvelut myös tulevaisuudessa, tai jakaa osan ylijäämästä jäsenille sijoitetulle pääomalle maksettavana korkona tai ylijäämän palautuksena ostettujen palveluiden suhteessa. Ylijäämän käyttö ja varsinkin ylijäämän palautus jäsenten ostamien palvelujen suhteessa tulee edelleen pitää sekä yhteisö- että verolainsäädännössä eri asemassa kuin taloudellisen sijoituksen määrään perustuva voitonjako. SOK huomauttaa, että lakiesityksestä puuttuvat säännökset siitä, miten voittoa tavoittelevan osuuskunnan voitto jaetaan. SOK:n mukaan lakiesityksessä on määritelty vain ylijäämän jakotavat.

KHT-yhdistyksen mielestä myös velkojiensuojaa parantavat ehdotukset, joilla selvennetään ja yhdenmukaistetaan osuuskunnan varojenjaon sääntelyä suhteessa osakeyhtiön varojenjaon sääntelyyn (esimerkiksi niin, että osuuskunnan jakokelpoinen ylijäämä ehdotetaan määritettäväksi vastaavalla tavalla kuin osakeyhtiön voitonjakokelpoiset varat) on hyvä uudistus.

Kuntaliiton mukaan varojenjaon sääntely osakeyhtiöitä vastaavalla tavalla on perusteltua velkojiensuojan näkökulmasta.

Verohallinto pitää hankalana sijoitetun vapaan oman pääoman (SVOP) rahastoa koskevan varojenjaon laajentamista koskemaan myös osuuskuntia, koska SVOP-rahastosta tapahtuvasta varojen jakamisesta ei ole verosäännöksiä.

Verohallinto toteaa, että nykyisin osuuskuntien varojen jaon verotuksesta säädetään tuloverolain 33 d §:ssä. Pykälän mukaan osuuskunnan osuuspääomalle, sijoitusosuudelle ja lisäosuudelle maksama korko on luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle 70 prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin verovelvollisen verovuonna saamien tuloverolain 33 d §:n 2 momentissa tarkoitettujen tulojen määrä ylittää 1 500 euroa. Lainkohdan mukaisten varojen jakoon soveltuvat muutoin osinkotulojen säännökset. On epäselvää, voiko osuuskunnan osakkeillekin jaettujen varojen verotuksessa soveltaa tuloverolain 33 d §:ssä säädettyä 1500 euron verovapautta. Tämän vuoksi tulisi Verohallinnon käsityksen mukaan pykälän sanamuotoa täsmentää.

Hagen Henrÿ toteaa, että on ymmärrettävää pyrkiä parantamaan omistajaoikeuksia tuoton/ylijäämän jaossa, kysymys kuuluu, pitäisikö voitonjaon perustua sijoitukseen vai liiketoimiin osuuskunnan kanssa. Kysymys kuuluu myös, pitäisikö osuuskunnat velvoittaa tai pitäisikö niitä kannustaa lailla jakamaan enemmän, esimerkiksi verotuksen keinoin. Hagen Henrÿ pitää kyseenalaisena sitä, että ehdotus ei erottele tuottoa (profit) ja ylijäämää (surplus). Sääntelyn siirtyminen voiton tuottamista kohti saattaa lisätä osuuskuntien ja osakeyhtiöiden välistä sekaannusta.

3 §

MTK esittää harkittavaksi, voisiko osuuskunnan jakokelpoisen ylijäämän osalta mahdollistaa myös osavuositilinpäätöksiin perustuvan ylijäämän jakamisen. Tällainen olisi tarpeellista erityisesti silloin, kun yritysmuodon muutoksia tapahtuu kesken tilikauden tai eroaville jäsenille tulee suorittaa osuuspääoman palautuksia.

5 §

TuKKK toteaa, että ehdotuksen olettama koskee pelkästään jäseniä. TuKKK katsoo, että säännökseen tulisi lisätä kohta siitä, että jos osakkeille on mahdollista jakaa ylijäämää, tällöin jaossa noudatettavista periaatteista on määrättävä säännöissä.

6 §

Metsäliitto toteaa, että voitonjakokelpoiset varat määritetään vastaavasti osakeyhtiön kanssa. Muutos on perusteltu.

FSA, OP-Pohjola ja Pellervo toteavat voimassa olevan osuuskuntalain 8:4.2 §:iin viitaten tässä ehdotetun pykälän perusteluiden osalta, että perusteluiden mukaan kuittausoikeus on vain, mikäli säännöissä näin määrätään, mutta tästä ei kuitenkaan ole säännöstä lakiehdotuksessa. Selvyyden vuoksi tästä olisi hyvä ottaa lakiehdotukseen erillinen säännös.

7 §

Metsäliitto pitää perusteltuna myös sitä, että vararahaston kartoittaminen lakimääräisesti rajautuu osakeyhtiöiden osakepääoman vähimmäismäärään, eli 2.500 euroon.

9 §

FSA ja EK pitävät nimenomaista pykälää tarpeellisena, koska se selkeyttää nykyistä tilannetta. Metsäliiton mukaan edellytys lahjan antamisen mahdollisuutta koskevasta sääntömääräyksestä selkeyttää tilannetta osuuskuntien näkökulmasta.

FSA:n, OP-Pohjolan ja Pellervon mukaan voimassa olevan lain mukaisen aidon lahjan ja liiketoimintaan liittyvän näennäisesti vastikkeettoman, mutta liikekuluna vähennettävän suorituksen välinen raja on joissakin tilanteissa erittäin häilyvä. EK toivoo tältä osin vielä sen selkiyttämistä, että lain mukaan on mahdollista säännöissä määrätä, että edustajiston lisäksi esimerkiksi myös hallintoneuvosto voisi päättää lahjan antamisesta.

Myös SOK:n mukaan lakiesitys selkeyttää tilannetta, sillä nykyisen lain aikana lahjoitusten antamisen ja päätöksentekotoimivalta on ollut epäselvää. SOK:n mukaan lakiesitykseen pitäisi lisätä, että sääntömääräyksen perusteella hallintoneuvosto tai hallitus päättää lahjoituksen antamisesta.

Tradeka ehdottaa selvyyden vuoksi lain perusteluihin lisättäväksi maininnan siitä, etteivät esitetyt muutokset edellytä sääntömuutoksia sellaisissa osuuskunnissa, jotka sääntöjensä mukaan voivat jo nykyisin antaa varsinaisia lahjoja.

17 luku

MTK:n mukaan sukupolvenvaihdostilanteissa olisi syytä sallia jäsenyyden siirtäminen ilman, että joudutaan palauttamaan luovuttajan osuuspääoma ja perimään tilanpidonjatkajalta uusi osuuspääoma. Vähintäänkin kyseinen siirto tulisi sallia kuittaamalla po. suoritukset keskenään. Käytännössä osuuskunnan konkurssitilanteessa on tapahtunut niin, että ns. vanha isäntä on menettänyt osuuspääoman osuuskunnan mentyä konkurssiin eroamisilmoituksen jälkeen ja nuori isäntä on joutunut maksamaan osuuspääoman jäseneksi liittymisen perusteella, kun osuuskunta on mennyt konkurssiin pian liittymisen jälkeen. Näin maatila joutui kärsimään kahdenkertaisesti osuuskunnan konkurssista ilman, että po. saatavaa ja velkaa voitiin edes kuitata. Menetys ei olisi tuntunut niin kohtuuttomalta, mikäli samastaminen intressiyhteyden perusteella olisi voitu tehdä tilakohtaisena sallimalla jäsenyyden siirto tai edes kuittaamalla (maatilakohtaisesti) vastakkaiset saatavat.

19 luku

1 §

FSA, OP-Pohjola ja Pellervo kiinnittävät huomiota ehdotetun pykälän perusteluiden puutteellisuuteen.

V OSA
OSUUSKUNTARAKENTEEN MUUTTAMINEN JA OSUUSKUNNAN PURKAMINEN

VYY toteaa, että pienten osuuskuntien kannalta sulautumista ja muita yhteisömuodon muutoksia koskevat vaatimukset osuuskuntalaissa ovat tarpeettoman raskaita. Laissa tulisi olla pienille osuuskunnille mahdollisuus käyttää nykyistä selkeämpää ja yksinkertaistettua menettelyä.

20 luku

Metsäliiton mukaan sulautumisessa ei ole syytä poiketa osakeyhtiölain pelisäännöistä.

11 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan osalta FSA, OP-Pohjola ja Pellervo toteavat, että osakeyhtiölain säännökset kolmen vuoden tilinpäätöstietojen nähtävänä pitämisestä ja tytäryhtiösulautumista koskevan päätöksen tekemisestä vastaanottavan yhtiön yhtiökokouksessa perustuvat julkisten osakeyhtiöiden sulautumista koskevaan EY:n direktiiviin (78/855). Yksityisiin osakeyhtiöihin sovelletaan näitä osakeyhtiölain säännöksiä lähinnä erilaisten osakeyhtiöiden sulautumista koskevan sääntelyn yhdenmukaistamiseksi. Koska osuuskuntien osalta ei ole vastaavaa direktiiviin perustuvaa säätelyä, ei voimassa olevaa osuuskuntalakia ole tältä osin syytä muuttaa. FSA, OP-Pohjola ja Pellervo ehdottavat lakiehdotuksen muuttamista siten, että nähtävillä tulee pitää vain viimeksi päättyneen tilikauden tilinpäätöstiedot.

15 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan osalta FSA, OP-Pohjola ja Pellervo katsovat oikeuskirjallisuuteen viitaten, että tilintarkastajan todistuksen itsenäinen merkitys jää vähäiseksi ja että vaatimusta tilintarkastajan lausunnosta lakiluonnoksessa esitetyssä

laajuudessa ei voida pitää perusteltuna. Lausunto lisää sulautumisen kustannuksia. Lisäksi lausunnon käytännön merkitys tässä vaiheessa sulautumista esim. velkojille, jäsenille tai osuuden/osakkeiden omistajille on vähäinen. Tältä osin osakeyhtiölain ja osuuskuntalain yhtenäistämiselle ei ole perusteltua tarvetta.

21 luku

Metsäliiton mukaan jakautumisessa ei ole syytä poiketa osakeyhtiölain pelisäännöistä.

11 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan osalta, ks. FSA:n, OP-Pohjolan ja Pellervon kommentit, ehdotuksen 20 luvun 11 §.

15 §

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan osalta, ks. FSA:n, OP-Pohjolan ja Pellervon kommentit, ehdotuksen 20 luvun 15 §.

22 luku

1 §

Ehdotetun pykälän 3 momentin osalta TSOK ehdottaa, että osuuskunnan muuttamista yksityiseksi elinkeinoharjoittajaksi ei sallittaisi (ks. perustelut ehdotuksen 2 luvun 1 §:n kohdalla).

6 §

PRH toteaa, että voimassa olevan osuuskuntalain mukaan yhteisömuodon muutokseen liittyvä mahdollinen velkojiensuojamenettely voidaan aloittaa jo muodonmuutossuunnitelman allekirjoittamisen jälkeen ja ennen kuin osuuskunnassa tehdään päätös yritysmuodon muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan yritysmuodon muutoksesta on tehtävä päätösehdotus, jonka hyväksymisestä päätetään osuuskunnan kokouksessa, vain siinä tapauksessa, että päätöstä ei tehdä osuuskunnassa yksimielisesti. Ehdotetussa uudessa menettelyssä mahdollinen velkojiensuojamenettely voidaan käynnistää vasta sen jälkeen, kun osuuskunnan kokous on asian päättänyt. Silloin kun yksimielisyyttä osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi ei saavuteta, yritysmuodon muutos rinnastuu kombinaatiosulautumiseen myös siinä suhteessa, että yritysmuodon muutospäätöksen sisältö vastaa melko tarkalleen päätöstä, jonka osuuskunnat tekevät kombinaatiosulautumisessa.

PRH esittää harkittavaksi, että osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi tapahtuisi edelleen noudattaen voimassa olevassa osuuskuntalaissa säädettyä menettelyä. Viittaussäännökset kombinaatiosulautumiseen voitaisiin kuitenkin poistaa ja säätää muodonmuutossuunnitelman sisällöstä asianomaisessa kohdassa yksityiskohtaisesti.

PRH katsoo, että osuuskuntalakiehdotuksen mukaan osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi tehty päätös korvaa osakeyhtiön perustamissopimuksen siinä tapauksessa, että osuuskunnan jäsenet ovat yksimielisiä yritysmuodon muuttamisesta. Kaupparekisteriasetuksen mukaan osuuskunnan perustamiskirja ja kombinaatiosulautumisessa sulautumissuunnitelma tulee liittää kaupparekisteri-ilmoitukseen alkuperäisenä. Näin ollen myös osuuskunnan päätös osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi tulee liittää ilmoitusasiakirjoihin alkuperäisenä.

23 luku

Metsäliiton mukaan purkautumisessa ei ole syytä poiketa osakeyhtiölain pelisäännöistä.

Tradeka katsoo, purkautuvan osuuskunnan netto-omaisuuden jakamista koskevat olettamasäännökset on perusteltua säilyttää ehdotetulla tavalla nykyisellään.

21 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin osalta Konkurssiasiamies toteaa, että momentissa oleva viittaus näyttäisi kohdistuvan väärään pykälään.

VI OSA
SEURAAMUKSET JA OIKEUSSUOJA

Metsäliiton ja Kuntaliiton mukaan vahingonkorvausvastuun ja rangaistusvastuun sääntely osakeyhtiöitä vastaavalla tavalla on perusteltua. POP pitää perusteltuna, että hallintoneuvoston huolellisuusvelvollisuuden rikkomisesta voi seurata vahingonkorvausvastuu.

HallAm pitää perusteltuna, että osuuskunnan kokouksen päätöksen moittiminen (OKLE 24 luku), johdon vahingonkorvausvastuu (OKLE 25 luku) ja rangaistussäännökset (OKLE 27 luku) vastaavat osakeyhtiölain vastaavaa sääntelyä.

SM pitää hyvänä asiana sitä, että muutoksen myötä osuuskuntien ja osakeyhtiöiden vastuuhenkilöiden asema yhdenmukaistuu, mikä poliisin näkökulmasta selkeyttää esitutkinnassa esiin nousevia vastuukysymyksiä.

TuKKK katsoo, että lain moiteoikeutta ja vahingonkorvausta koskevat oikeussuojasäännökset on rakennettu jäsenen suojan turvaamiseksi. Sen sijaan osakkeen omistajan suoja perustuu lähinnä vain ehdotuksen 5 luvun 32 §:ään, jossa viitataan moiteoikeuteen yhdenvertaisuusperiaatteen rikkomisen yhteydessä. Osuuskuntien pääomahuollon mahdollistamiseksi osakkeiden omistajien oikeuksien tulisi olla riittävän yksityiskohtaisesti ja kattavasti säännelty. TuKKK:n näkemyksen mukaan tavoitteen saavuttaminen ei onnistu pelkällä yleislausekkeella ja siihen liittyvällä moiteoikeudella. Ainakin silloin, jos päätös tai sääntöjen muutos voi vaikuttaa osakkeen omistajan oikeuteen, tulisi osakkeen omistajalla olla yleinen moiteoikeus. Samaa tulisi harkita silloin, jos pelkän osakkeen omistajalla on äänioikeus. Osakkeen omistajan moiteoikeudesta ja oikeudesta vahingonkorvaukseen tulisikin säätää ehdotuksen 24 ja 25 luvuissa.

27 luku

1 §

VYY:n mukaan laissa tai sen perusteluissa tulisi avata enemmän sitä, mitä välikätenä ja peitellysti toisen lukuun toimiminen tarkoittaisi osuuskunnassa.

VII OSA
ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

28 luku

PRH:n ylläpitämän kaupparekisterin sekä yritys- ja yhteisötietojärjestelmän käsittelyjärjestelmän uudistamistyö on käynnissä. Uusi käsittelyjärjestelmä otetaan käyttöön loppuvuodesta 2013. Nykyiseen käsittelyjärjestelmään ei tehdä tässä vaiheessa enää muutoksia. Uuden käsittelyjärjestelmän määrittelyihin joudutaan tekemään uuden osuuskuntalain voimaantulosta aiheutuvat muutokset. Määrittelyjen muutoksiin voidaan ryhtyä sen jälkeen, kun hallituksen esitys eduskunnalle on annettu. Eduskuntakäsittelyn aikana tapahtuvat merkittävät muutokset lain sisällössä ovat yleensä melko epätodennäköisiä. Näistä syistä PRH:n mielestä uuden osuuskuntalain voimaantulo tulee sijoittaa aikaisintaan vuoden 2014 alkuun.

Siirtymäsäännökset

Metsäliiton ja Tradekan mukaan siirtymäsäännökset on laadittava siten, että sääntöjä ei ole välttämätöntä muuttaa lakimuutoksen vuoksi. POP:n mukaan voimaanpanolain osalta keskeisintä on riittävän pitkien siirtymäsäännösten varaaminen osuuskuntien mahdollisille sääntömuutoksille.

PRH toteaa osuuskuntalakiehdotuksen perusteluissa mainittavan joissakin kohdissa voimaanpanolakiin otettavien siirtymäsäännösten sisällöstä. Erityisesti pääomajärjestelmän muutoksiin liittyvät siirtymäsäännökset vaikuttavat rekisteriviranomaisen toimintaan. Tästä syystä PRH pyytää, että ehdotukset osuuskuntalain voimaanpanolaiksi kuten myös kaupparekisterilain, yritys- ja yhteisötietolain sekä toiminimilain muutoksiksi toimitettaisiin, mikäli mahdollista, rekisteriviranomaiselle lausuntoa varten ennen kuin hallituksen esitys uudesta osuuskuntalaista jätetään eduskunnalle.

Muut huomiot ja ehdotukset

TSOK toteaa, että edellä mainittujen asioiden lisäksi ainakin pitkä luettelo lakiehdotuksessa olevista muutoksista vaatii uusia ohjeistuksia, uudet sääntömallit, uuden perustamiskirjamallin ja uudet PRH:n lomakkeet (Y1 ja liite 2). Lisäksi muutokset lisäävät yritysneuvojien koulutustarpeita osuuskunnan perustamisneuvonnassa.

HTM-tilintarkastajat ry pitää tärkeänä, että lain voimaanpanossa huolehditaan, ettei osuuskunnilta pelkästään lain muuttumisen johdosta edellytetä sääntöjen muuttamista.

Kirjanpitolautakunta voi tarvittaessa pyynnöstä antaa lausunnon tai ohjeen uuden osuuskuntalain yhteensovittamisesta kirjanpitolakiin ja -asetukseen.

Ehdotuksen mukaan osuuskunnan hallitus edustaa osuuskuntaa. Kun hallitukseen kuuluu useita jäseniä, PRH:n mukaan osuuskunnan edustamisen kannalta kaikkien hallituksen jäsenten osallistuminen kaikkiin osuuskuntaa sitovien oikeustoimien allekirjoitustilaisuuksiin ei ole järkevää. Ehdotuksen, kuten voimassa olevan lainkin mukaan, osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä asemaan perustuvasta edustamisoikeudesta tai hallituksen oikeudesta antaa nimeltä mainituille henkilöille edustamisoikeuksia. Käytännössä osuuskunta joutuu yleensä aina ottamaan sääntöihin määräyksen edustamisoikeudesta. PRH esittää harkittavaksi edustamista koskevan olettamasäännöksen sisällyttämistä osuuskuntalakiin. Mikäli laissa olevaan olettamasääntöön haluttaisiin muutos, asiasta olisi otettava sääntöihin määräys. Useimmille osuuskunnille saattaisi kuitenkin riittää, että osuuskunnan hallituksen puheenjohtajalla yksin ja kahdella hallituksen jäsenellä yhdessä olisi oikeus edustaa osuuskuntaa.

PRH kiinnittää huomiota säädösteksteissä käytettäviin subjektittomiin lauseisiin. PRH katsoo, että lauserakenteen muuttaminen lienee suomen kielen kieliopin mukaista, vaikka muutoksen syytä ei olekaan perusteluissa mainittu. Sen sijaan ehdotuksen 6:28.1 §:n säännöstä ei voi rakentaa geneerisen lauseen mallin mukaiseksi. Samalla tavalla tulee muuttaa myös ainakin osuuskuntalakiehdotuksen 10:1.2 § ja 10:2.2 §:n ensimmäinen virke.

TuKKK kiinnittää huomiota ehdotuksen sisältöön suhteessa yhteisölainsäädäntöön yleisesti. Sinänsä kolmen perustajan vaatimuksesta luopuminen on perusteltua tarpeettomien lainsäädäntövaatimuksen poistamiseksi. Kun osuuskunnan voi perustaa yksikin henkilö ja osuuskunnan tarkoitukseksi voidaan asettaa voiton tuottaminen eikä vähimmäispääomavaatimusta ole, saattaa osuuskuntamuodosta syntyä liian houkutteleva yhteisömuoto verrattuna osakeyhtiöön. Yhdenmukaisuuden perusteella voidaankin kysyä, tulisiko osakeyhtiölain vähimmäisosakepääoma poistaa kokonaan, koska vastaavaan lopputulokseen päästään hyödyntämällä jatkossa osuuskuntamuotoa. Kun lisäksi KHO on katsonut ratkaisussaan KHO 2011:103, ettei osuuskunnan palveluiden alihintainen myynti ole peiteltyä osinkoa, saattaa osuuskuntamuodon käyttö lisääntyä suhteessa osakeyhtiömuotoon tavalla, jonka tarkoituksenmukaisuuteen tulisi yhteisölainsäädännön näkökulmasta suhtautua kriittisesti. Tämä ja yhteisömuotojen yhdenmukainen kohtelu toivottavasti otetaan tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon asian jatkovalmistelussa.

MUUT LAIT

Osuuspankkilaki

VM on esittänyt seuraavat osuuspankkilaista seuraavat huomiot:

- OPLE 4.1 § on hyvä säilyttää selvyyden vuoksi ja täydentää liikepankkiin (molemmat lait joudutaan tarkistamaan tänä vuonna annettavassa luottolaitoslain kokonaisuudistuksessa, jolloin lisäys liikepankkilakiin voidaan tehdä).
- OPLE 4.3 § voidaan jättää pois laista.
- OPLE 6.3 § on hyväksyttävä (ok). Liikepankkilaki ja sijoituspalveluyrityksistä annettu laki tarkistettava luottolaitoslainsäädännön kokonaisuudistuksessa.
- OPLE 12.3 §:ssä pitäisi viitata luottolaitoslain 7 lukuun. Viittaus on muutettava uudestaan luottolaitoslain uudistuksessa.
- OPLE 16.1 § (OPL 29.2) on syytä säilyttää ennallaan.
- OPLE 16.2 § on hyväksyttävä (ok).
- OPLE 17.1 § on syytä jättää ennalleen.
- OPLE 18.2 §:n pitäisi kuulua seuraavasti: ”Jos luovuttava osuuspankki kuuluu jäsenenä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettuun keskusyhteisöön, myös...”
- OPLE 18.3 § on syytä säilyttää selvyyden vuoksi ennallaan.
- OPLE 39–49 § ovat hyväksyttävissä (ok).
- OPL 59.2 § on syytä säilyttää ennallaan, samoin myös sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa.
- OPLE 52.2 § ei ole tarpeen.

Finanssivalvonnan (Fiva) mukaan erityisesti tulee arvioida luottolaitossääntelyn vaikutus osuuskuntien oman pääoman erien käsittelyyn. Uuteen osuuskuntalakiin ehdotetaan omien varojen hyvin joustavaa sääntelyä, joka jättää erilajisten osuuksien ehdot pitkälti osuuskunnan säännöillä määrättäviksi.

Fiva pitää osuuspankkilain ehdotuksia yleisesti ottaen kannatettavina. Fiva toteaa, että ehdotus ajoittuu samaan aikaan ns. CRR-asetuksen ja CRD-direktiivin sekä kansallisten luottolaitoslainsäädäntöä koskevien voimaansaattamistoimien kanssa. Suoraan sovellettavan EU-asetuksen voimaantulo merkitsee kansallisen lainsäädännön kumoamista, mikä vaikuttaa etenkin vakavaraisuuslaskentaa koskeviin säännöksiin, ja rajoittaa osuuskuntalain omaa pääomaa ja pääomalainaa koskevien säännösten soveltamista osuuskuntamuotoisiin luottolaitoksiin. Osuuskuntalain oman pääoman säännösten tahdonvaltaisuus ja erityisesti osuuksien ja osakkeiden erilaistamisen ja erilajistamisen mahdollistaminen voi liian pitkälle vietynä johtaa siihen, etteivät luottolaitokset voi lukea näitä eriä

omien varojen parhaimpaan osaan (CET1). Tämä johtuu keskeisestä CRD IV -muutoksesta, joka edellyttää kaikkien omien varojen lajeihin liittyvien tiukkojen ehtojen täyttämistä, mikä vaatii etenkin kaikilta CET1 omiin varoihin luettavilta pääomainstrumenteilta homogeenisuutta, keskinäistä tasavertaisuutta (ainoastaan äänivaltaisuudessa voi olla eroa).

Fiva ehdottaa, että osuuspankkilakiin tulisi lisätä säännös, jossa todetaan, että omiin varoihin luettaviksi tarkoitettujen oman pääoman ehtoisten rahoitusinstrumenttien on täytettävä luottolaitoslainsäädännössä asetetut vaatimukset. Myöhemmin pykälän viittaus tulisi muuttaa koskemaan EU-asetusta.

Fiva kiinnittää huomiota OKLE 12 luvun pääomalainaa koskeviin säännöksiin. Luottolaitoslain 55 §:n mukaisten omien varojen vähimmäismäärän ja 86 §:n mukaisen lisäpääomavaatimuksen kattaminen on keskeinen edellytys sille, että luottolaitos voi maksaa korkoa tai palauttaa pääomaa sekamuotoisen rahoitusvälineen haltijalle. CRD II -muutosdirektiivi edellyttää sekamuotoiselta rahoitusvälineeltä tappion kattamismekanismia jo toiminnan aikana. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että korkoja tai pääomaa ei tulisi maksaa, jos on nähtävissä, että maksusuoritukset tulevat johtamaan vakavaraisuuden alittumiseen. Pelkästään vapaan oman pääoman määrään perustuva korkojen maksu ja pääoman palautus on huonosti sopiva säännös luottolaitoksille. Pääomalainojen rinnastaminen vapaaseen pääomaan jo toiminnan aikana on ristiriidassa luottolaitossääntelyn tavoitteiden kanssa. Koska OKLE 12:1.1 §:n 2 kohta on pakottava, osuuskuntamuotoiset luottolaitokset eivät voisi laskea liikkeeseen pääomalainoja. Lisäksi luottolaitoksen sekamuotoisilta rahoitusvälineiltä vaaditaan aina, että korko menetetään siltä tilikaudelta, jona sitä ei pystytä maksamaan (vrt. OKLE 12:2.2 §).

Fiva ehdottaa, että osuuspankkilakiin tulisi lisätä säännös, jossa todetaan, että osuuskuntamuotoisten luottolaitosten liikkeeseen laskemiin pääomalainoihin ei sovelleta OKLE 12:1.1 §:n 2 kohtaa eikä OKLE 12:2.2 §:ää.

Fiva on esittänyt osuuspankkilaista seuraavat yksityiskohtaiset huomiot:

- OPLE 4.1 § on edelleen tarpeellista säilyttää.
- OPLE 4.3 § voidaan jättää pois laista.
- OPLE 9.5 §:ssä oikea viittauskohde on 4 momentti.
- OPLE 11.2 §:ssä oikea viittauskohde on luottolaitoslain 44 §.
- OPLE 15.1 § ei vastaa voimassa olevaa OPL 29.1 §:ää. OPL:ssa liiketoiminnan kokonais- ja osittaisluovutuksia koskevat erilaiset säännökset. Epäselväksi jää, katoaako ero OPLE:sta, jos tämä maininta jätetään pois OPLE 15.1 §:stä.
- OPLE 38.1 §: Säännöstekstistä puuttuu täsmennys kiinnitysluottopankkiin sovellettavien säännösten osalta.
- OPLE 8 luvun osalta Fiva toteaa, että OPL 59 § on kumottu lailla 601/2010.

FK ja OP-Pohjola pitävät yleisesti kannatettavina muutosesityksiä, joilla osuuspankkilain ja liikepankkilain rakennetta ja sisältöä mm. hallinnon osalta yhdenmukaistetaan (ks. yllä osuuskuntalain osalta sanottu). FK:n näkemyksen mukaan säännösrakennetta tulisi selkeyttää erityisesti yhtiörakenteen muutosta koskevien säännösten osalta. Samansuuntaisesti OP-Pohjola toteaa, että etenkin sulautumista, jakautumista ja liiketoiminnan luovutusta koskevissa säännöksissä on edelleen paljon viittauksia sekä osuuspankkilain että osuuskuntalain sulautumista ja jakautumista koskeviin säännöksiin, joita säännösten sanamuodon mukaan sovelletaan soveltuvin osin. Lisäksi viitatuissa säännöksissä viitataan edelleen seuraaviin säännöksiin, joita molempia sovelletaan soveltuvin osin. FK:n ja OP-Pohjolan mukaan ehdotuksessa käytetty lainsäädäntötekniikka useine viittausketjuineen tekee säännöksistä vaikeaselkoisia ja tulkinnanvaraisia. FK ja OP-Pohjola ehdottavat säännösten sisällön kirjoittamista auki mahdollisimman pitkälle (OP-Pohjola: vrt. OPLE 7 luvun säännökset).

FK:n mukaan varojen käyttämistä koskevaa Finanssivalvonnan poikkeuslupamenettelyä (luottolaitoslain 88 §) tulisi jatkovalmistelussa (ehdotetun osuuspankkilain 4 §:n 4 momentti) täsmentää niin, että Finanssivalvonnan poikkeuslupamahdollisuus koskee myös osuuskuntamuotoisia luottolaitoksia. OP-Pohjola muotoilee samansuuntaisen ehdotuksen seuraavasti: ”Finanssivalvonta voi erityisestä syystä myöntää määräajaksi poikkeuksen kiellosta.” OP-Pohjola perustelee ehdotustaan yhteisömuotojen välisellä kilpailuneutraliteetilla.

OP-Pohjolan mukaan OPLE 7 §:ää tulee muuttaa siten, että osuuspankin sulautuminen voidaan velkojien vastustuksesta huolimatta rekisteröidä, jos Finanssivalvonta katsoo lausunnossaan, ettei sulautumisen täytäntöönpano heikennä velkojan taloudellista asemaa.

OP-Pohjolan mukaan OPLE 9.2 §:n sanamuotoa tulee korjata seuraavasti: ”Mitä tässä **pykälässä** säädetään, ei sovelleta, jos sulautuvia talletuspankkeja pidetään luottolaitostoiminnasta annetun lain 105 §:n 6 momentissa tarkoitetulla tavalla yhtenä talletuspankkina...” OP-Pohjola perustelee ehdotustaan sillä, että säännöksen nykyinen sanamuoto pakottaa myös ne pankit, joita pidetään talletussuojan osalta yhtenä talletuspankkina, lähettämään ilmoituksen tallettajille, vaikka tallettajilla ei ole talletuksen irtisanomisoikeutta.

OP-Pohjolan mukaan liiketoiminnan luovutuksen osalta on syytä lakiehdotuksen 16.1 §:n mukaisesti säilyttää päätösvalta liiketoiminnan luovuttamista koskevissa päätöksissä osuuskunnan kokouksella sekä ko. luovutuspäätöstä koskevassa lainkohdassa mainittu 2/3:n määräenemmistö. FK:n ja OP-Pohjolan mukaan lisäksi ehdotetun osuuspankkilain 16.3 §:ää tulisi jatkovalmistelussa täsmentää, sillä nykyisessä laissa ja ehdotuksessa ei säädetä velkojien kuulemismenettelystä.

OPLE 17.1 §:n osalta OP-Pohjola toteaa, että säännös siitä, ettei osuuskuntalain 22 lukua ei sovelleta luottolaitoksiin, on syytä säilyttää voimassa olevan lain mukaisena.

OPLE 18 §:n osalta OP-Pohjola toteaa, että voimassa olevan lain 32.2 §:ää sovelletaan OP-Pohjola-ryhmään kuuluviin osuuspankkeihin eikä säännöksen kumoamiselle ole perusteita. Vastaava säännös tulee ottaa uuteen osuuspankkilakiin.

OP-Pohjolan mukaan voimassa olevan lain 59 §:n säännös osuuspankkien keskinäisestä lainanantokiellosta tulee säilyttää. OP-Pohjola perustelee tätä sillä, että se on vakiintuneesti osa nykyistä osuuspankkien yhteenliittymän ryhmäohjausta, se on osoittautunut käytännössä toimivaksi. Vaikka yhteenliittymälaissa olevat säännökset keskusyhteisön ohjausvallan tehostamisesta ovat periaatteessa riittäviä, OP-Pohjola pitää osuuspankkilaissa olevaa osuuspankkien välisen velkaantumisen estävää kieltoa sisäistä ohjausta tukevana tapana varmistaa keskusyhteisön mahdollisuudet yhteenliittymän taloudelliseen ohjaukseen ja riskienhallintaan.

POP yhtyy FK:n osuuspankkilakia koskevaan lausuntoon. POP esittää lisäksi, että hallituksen jäsenten vähimmäismäärä määräämistä osuuspankkilaissa sekä toimitusjohtajan pakollisuutta harkitaan. POP perustelee esityksiään sillä, että pankin toimiluvan edellytyksenä ovat toimitusjohtaja ja riittävä määrä asiantuntevia hallituksen jäseniä. Lisäksi POP esittää harkittavaksi, voisiko luottolaitoslain mukaisella vakuusrahastolla olla oikeus OPLE 50.2 §:ssä mainituin edellytyksin nostaa vahingonkorvauskanne.

POP vastustaa ehdottomasti sitä, ettei osuuspankki tai osuuspankkiosakeyhtiö saisi ottaa talletusta eikä luottoa toiselta osuuspankilta tai osuuspankkiosakeyhtiöltä. POP Pankkiliiton jäsenosuuspankit eivät kuulu mihinkään osuuspankkien yhteenliittymään ja siksi niiden osalta talletusten vastaanottaminen toiselta osuuspankilta tai osuuspankkiosakeyhtiöltä on sallittua.

OP-Pohjola ja POP toteavat OPLE 59 §:n osalta, että kyseinen pykälä on kumottu (talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain voimaanpanolaki 601/2010) siten, että kuitenkin lain voimaantulon jälkeenkin lain voimaan tullessa toimivaan osuuspankkien yhteenliittymään sovelletaan osuuspankkilain kumotun 3 §:n 2 momentin 3 kohtaa ja mainitun pykälän 4 ja 6 momenttia sekä tällaiseen yhteenliittymään kuuluvaan jäsenpankkiin sovelletaan kumottua 59 §:ää.

Luottolaitoslaki

KHT-yhdistys viittaa ehdotetun osuuspankkilain osalta 17.2.2012 antamaan lausuntoonsa osuuskuntalain uudistamisesta. Ehdotuksesta luottolaitostoiminnasta annetuksi laiksi (121/2007) on luonnoksessa 160.1 § kohdalla alaviite, jossa esitetään kysymys toiminnantarkastuksen ottamisesta tilintarkastuksen rinnalle. Lain 159 §:ssä säädetään tilintarkastajan kelpoisuudesta seuraavaa (viittaukset vanhaan tilintarkastuslakiin): tilintarkastajaksi tulee valita tilintarkastuslaissa tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja. Vähintään yhden tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. KHT-yhdistys katsoo, että koska luotto- ja vakuutuslaitokset ovat yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä, joiden tilintarkastajaksi voidaan valita vain hyväksytty tilintarkastaja, toiminnantarkastajaa ei voida valita eikä siis KHT-yhdistyksen käsityksen mukaan myöskään Finanssivalvonta voi määrätä toiminnantarkastajaa.

Finanssivalvonnan (Fiva) mukaan erityisesti tulee arvioida luottolaitossääntelyn vaikutus osuuskuntien oman pääoman erien käsittelyyn. Uuteen osuuskuntalakiin ehdotetaan omien varojen hyvin joustavaa sääntelyä, joka jättää erilajisten osuuksien ehdot pitkälti osuuskunnan säännöillä määrättäviksi.

Fiva on esittänyt luottolaitoslaista seuraavat yksityiskohtaiset huomiot:

- LLL 34 § ja 35.2 §: CRR-asetus kieltää omiin varoihin luettavien pääomainstrumenttien suoran ja epäsuoran rahoittamisen. Lisäksi Euroopan pankkivalvontavirasto EBA on velvoitettu laatimaan tekninen sääntelystandardiluonnos, joka on annettava komissiolle 1.1.2013 mennessä. Nykyisin oman pääoman ehtoisten pääomainstrumenttien rahoittamista koskee EBA:n edeltäjän CEBS:in antama ohje.
- LLL 45.1 §:n 3 kohta: sijoitusosuus-sana pois (vrt. OKLE: ”osake”).
- LLL 48 ja 48 a §: OKLE ja OPLE eivät aiheuta muutostarvetta pykälien sisältöön.

Kaupparekisteriasetus

PRH toteaa, että kaupparekisteriasetuksen (208/1979) 13.1 §:ää on muutettava vastaamaan sitä, että ehdotuksen mukaan päivättyä ja allekirjoitettua suostumusta ei enää vaadita hallituksen jäseneltä (OKLE 6:9.1 §) eikä toimitusjohtajalta (OKLE 6:20.1 §), kuten ei myöskään hallintoneuvoston jäseneltä eikä tilintarkastajalta.

PRH:n osalta katso myös ehdotuksen 22 luvun 6 §:ssä sanottu.

Euroclearin osalta katso ehdotuksen 15 luvun 6 §:ssä sanottu.

Verolait

VM on lausunnossaan arvioinut ehdotuksen vaikutusta verolainsäädännön kehittämistarpeisiin seuraavalla tavalla:

Verolainsäädännön kehittämistarpeet. Osuuskuntaa pidetään verotuksessa yhteisönä, joka on osakeyhtiön tavoin itsenäinen verovelvollinen ja maksaa verotettavasta tulostaan yhteisöverokannan mukaista veroa. Osakeyhtiöstä osuuskunta eroaa verolainsäädännössä erityisesti siten, että osuuskunta saa vähentää jakamansa voiton tietyin edellytyksin verotettavasta tulostaan. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 18 §:n 1 kohdan nojalla vähennyskelpoista on osuuskunnan ostojen ja myyntien taikka niihin rinnastettavien suoritusten perusteella jakama ylijäämänpalautus kokonaisuudessaan. Osuuskunnan voitonjako osuuspääoman korkona rinnastetaan verotuksessa osinkoon, joten näin jaettu voitto ei ole osuuskunnan verotuksessa vähennyskelpoinen meno.

Ylijäämänpalautuksen vähennyskelpoisuutta koskeva säännös on ollut voimassa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säätämisestä alkaen ja se perustuu perinteiseen osuuskuntamalliin, jonka mukaisesti jäsenet osallistuvat osuuskunnan toimintaan käyttämällä hyväksi yhteisön palveluksia. Tätä ajatusta heijastaa myös ylijäämänpalautuksen vähennyskelpoisuutta koskeva säännös, jonka mukaan vähennyskelpoisen ylijäämän jakoperusteena tulee olla jäsenten käyttämät yhteisön palvelut.

Ylijäämänpalauksen vähennyskelpoisuus voitonjakona koskee kaikkia osuuskuntia niiden tosiasiallisesta toiminnasta riippumatta. Säännöksen on katsottu oikeuskäytännössä sallivan myös muiden kuin jäsenten ostoista, myynneistä tai muista vastaavista suorituksista kertyneen voiton osan jakamisen vähennyskelpoisena ylijäämänpalautuksena. Joidenkin valtioiden osuuskuntia koskevassa lainsäädännössä tällaisesta niin sanotusta vieraskaupasta syntynyttä voittoa koskevat osinkoverotuksen periaatteet.

Ehdotuksen mukaan osuuskunta voi muistuttaa yritysmuotona entistä enemmän osakeyhtiötä. Osuuskunnan ylijäämänpalautuksen vähennyskelpoisuus asettaa osuuskuntamuotoisen toimijan ja osakeyhtiömuotoisen toimijan eri asemaan ja johtaa toimintamuotojen epäneutraaliin kohteluun. Ehdotetut osuuskuntalain muutokset luovat osaltaan tarvetta arvioida osuuskunnan voitonjaon vähennyskelpoisuutta osuuskunnan verotuksessa, kun otetaan huomioon osuuskunnan mahdollisuus harjoittaa samanlaista toimintaa samoilla toimintaedellytyksillä osakeyhtiön kanssa.

Verohallinnon mukaan verotuksessa ja muutoinkin osake on ymmärretty osakeyhtiömuotoisen yrityksen omistusosuuteen liittyväksi käsitteeksi. Käsitteen laajentaminen verosäännöksiä täsmentämättä myös osuuskuntien omistukseen voi verotuksessa aiheuttaa sekaannusta sekä viranomaisten että kansalaisten keskuudessa. Osakkeille jaettujen varojen osalta ehdotetun osuuskuntalain muutoksen asianmukainen toteuttaminen aiheuttaa siten muutostarpeita myös verolainsäädäntöön ja verotusmenettelyyn. Verohallinnon osalta ks. myös ehdotuksen 1 luvun 3 §:n yhteydessä osuuskunnan osakkeen arvostamisesta lausuttu.

SVA katsoo, että osuuskuntalain uudistamisen mahdollisesti aiheuttamat muutostarpeet verolainsäädäntöön tulisi arvioida ja valmistella samanaikaisesti osuuskuntalain muutosprosessin yhteydessä. Näin vältettäisiin osakeyhtiölain uudistamisen yhteydessä esiin nousseet ongelmat, jotka aiheutuivat verolainsäädännön ja yhtiöoikeuden yhteensovittamattomuudesta.

Julkinen talous

VM:n mukaan uudistuksesta arvioidaan aiheutuvan rekisteriviranomaiselle kertaluonteisia mm. tietojärjestelmien muuttamisesta aiheutuvia kustannuksia. PRH:n kustannukset todetaan pääsääntöisesti katettavan maksuilla. Lausuntopyynnön liitteenä olevasta yhteenvedosta ei käy ilmi, minkä suuruisia kustannukset voisivat olla. Jos rekisteriviranomaiselle aiheutuisi sellaisia kustannuksia, jotka kuitenkin jouduttaisiin rahoittamaan ainakin aluksi valtion talousarvion määrärahalla, tulee asian jatkovalmistelussa huolehtia siitä, että mahdollinen talousarviorahoitus voidaan hoitaa valtiontalouden kehyspäätöksen puitteissa.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-242-2 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi